

Ameriški letalci, ki so napadli japonska mesta in potem pobegnili na Kitajsko. Slike o njih ter poročila o njihovem napadu je cenzorski urad dovolil v objavo šele pred dobrim tednom.

Nemški načrt v mirovnih naklepih se ne bo obnesel

HITLERJEVI PODREPNIKI ROMAJO V BERLIN. — FINSKA NA RAZPOTJU. — BOLGARIJA IN TURČIJA SE VEDNO UGANKA. — VPRAŠANJE DRUGE FRONTE

Mirovna ofenziva, ki jo je nedavno sprožila Francova fašistična vlada v Španiji, z zagotovilom, da se v tej svoji akciji zanaša na Vatikan, v Londonu in v Washingtonu ni dosegla zaželenega odziva.

Tudi Rusija ima besedo

Ko se je Franco ponudil za posredovalca, je storil pomoto v napadu na Rusijo. Tudi ako bi bila London in Washington za mir z Nemčijo, bi njegove ponudbe ne mogla sprejeti, ker je ob enem izjavil, da bo storil vse kar bo mogel za uničenje Stalinove dežele. Amerika in Anglija pa sta z njo v zvezi.

Rusija, ki je dosedaj še vedno glavna sila v vojni s Hitlerjevo armado, ima opravka z nacijsko propagando sama na koše. Tudi o nji ugibajo, da morda v kratkem sklene mir z Nemčijo, potem pa bosta ostali v borbi s fašizmom samo še Anglija in pa Zedinjene države.

Da-li so take sumnje upravičene ali ne, je težko prisegati. Vemo pa, da je Rusija izgubila v tej vojni več kot pol milijona vojakov, in velika več, kot jih ima Anglija pod orožjem.

Hitler v skrbeh

Vzrok, da Hitler s pomočjo svojih takozvanih nevtralnih prijateljev išče mir je, ker ve, da mu bo nemogoče zmagati, razen če se zapadne sile umaknejo in mu prepuste, da se osredotoči samo na Rusijo.

Francova mirovna ponudba je bila odklonjena. Tudi tipanje na Vatikan se fašistom še ni obneslo. Španski diktator Francisco Franco in pa Vatikan bi rada Hitlerju in Mussoliniju pomagala iz klešč, pa ne gre. Ne še sedaj, dokler je Rusija tako mogočna, da je lahko Hitlerjevi "festungi" sama kos. In naravno, Adolf kliče vse svoje trdnjave na posvetovanja in jim ukazuje, koliko naj mu pomagajo. Bil je pri nje-mu bolgarski kralj, pa madžarski in rumunski kolovodje in slovaški ter hrvaški kvizlingi.

Tudi Fince si je podvrnil, čeprav je pri tem moral ameriški državni departament igrati vlogo, v kateri je bitko za svoj prestidž izgubil.

Zed. države so s Finsko še v diplomatski zvezi. Anglija jo je prekinila čim je bila Rusija napadena.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Prvi maj, mednarodni delavski praznik in njegov sedanjí pomen

Ogromna večina sociologov trdi, da je sedanjí družabni red doigrál. Socialisti uče, da bo prihodnja svetovna gospodarska uredba marksizem ali kakor že jo bomo imenovali.

Ves svet ve, da je stari red zavožen, ne ve pa, s čem ga naslediti.

To je slabo. Kajti učitelji so v ogromni večini taki ljudje, ki služijo stari uredbi. Plačujejo jih tisti, ki hočejo, da delajo zanje. Na svetu naj bodo zmerom, za vse večne čase, gospodarji in hlapi.

Mi pravimo, da se naj razred gospodarjev odpravi.

Družba ustvarjanja je brez delavcev nemogoča. Čisto lahko pa se iznebi tistih, ki ne delajo, ki ne sejejo in ne orjejo.

V razumevanju skupnosti v skupno dobro je nastalo že marsikako gibanje in glavno izmed teh je mednarodni socialistični pokret.

Kaj socializem propagira? Rešitev vsega sveta iz negotovosti v borbi za vsakdanji kruh, sploh iz vsega hudega, kar spremlja delavca, ki sme garati le tedaj če se to izplača njegovemu delodajalcu.

Tudi če bo letošnji prvi maj manj praznovan kakor je bil v krogih mednarodnega delavstva v prošlosti, njegov cilj je na pragu. Prvi maj ni več sen, ne več ideja, nego zares že cilj, ki se ga uresničuje, čeprav v bolečinah. Zakon vsakega prerajanja je tak. Tudi delavsko gibanje mora skozi silne težave. Je za nov red in dobili ga bomo, ko se opogumimo zavreči kapitalizem. Mi bomo zmagali, ker je tako ukazano po zakonih razvoja. Vendar pa moramo za svoj cilj bojevati. Čimveč nas bo, veličastnejša in timhitrejša bo zmaga.

Italija "Hitlerjeva jetnica"

Ameriški žurnalist Nat A. Barrows poroča iz Londona, da po vesteh, ki jih dobiva iz italijanskih in drugih virov, je italijansko ljudstvo isto vojne do kraja in želi zavezniške invazije v tepeno Mussolinijevo "cesarstvo".

A drugi viri s tem in slični poročili ne soglašajo. Fašistična vzgoja ni bila tako šibka, da bi iz ljudstva kar tako izginila. Upora v Italiji ni pričakovati, pač pa je zelo možno, da se izvrši vladni "preobrat" tako, da bodo Nemcem prijazni fašisti šli iz vlade, Angliji in Ameriki prijazni fašisti pa dobe portfelje. Tako bi se preprečilo socialno revolucijo in "komunizem" v Italiji vdrugič.

Četrta obletnica padca španske republike

Dne 1. aprila vsako leto je v Španiji največji fašistični praznik, ker tega dne je bilo pred štirimi leti civilne vojne

in španske republike konec. Letošnjega praznovanja 1. aprila se je po poročilih iz Madrida udeležilo parad po španskih mestih milijon članov falange (fašistične zveze) in vojaštva. Vsa Španija je "praznovala" ta dan in parada v Madridu pred diktatorjem Francojem je trajala dve uri.

Dobro bi bilo, če bi se tega dne spominjali tudi tisti demokrati, ki so s svojo politiko v Londonu, Parizu in v Washingtonu neposredno pomagali, da imajo fašisti v Španiji ta praznik.

Louis Adamič bo gost društva Pioneer

Prihodnji petek večer dne 30. aprila priredi društvo Pioneer št. 559 SNPJ banket v počast pisatelju Louisu Adamiču, ki se bo te dni nahajal v Chicagu. Banket se bo vršil v dvorani SNPJ in cena je \$1.50. Prijave sprejema tajnik društva Donald J. Lotrich.

Priporočite prijatelju, naj si naroči Proletarca.

Gradnja novih ladij presega vse načrte in kviri Hitlerjeve nade

Ameriške ladjedelnice bodo letos zgradile dvakrat toliko tovarnih ladij kot lansko leto. Lanska skupna tonaža novih ladij je znašala osem milijonov ton. Letošnji načrt določa novih ladij v skupni teži 19 milijonov ton. Ravnatelji pravijo, da bodo to kvoto prekoračili za nadaljni milijon ton.

Trideset ladjedelnic gradi samo tovarne parnike. V njih je zaposlenih nad pol milijona delavcev, med njimi tisoče žensk.

Nemške podmornice sicer povzročajo ameriški, angleški in nevtralni plovitvi veliko težko in marsikako našo ladjo poženejo na dno.

Nemci se bahajo, da bodo letos zgradili pet sto novih podmornic, ki bodo skupno s sedanjimi prevladale v borbi za Atlantik. Ker Angleži in Američani ne drže rok križem, bo marsikaka nemška podmornica pokončana še predno bo mogla napraviti našemu pomorskemu prometu kaj škode.

Unije v Coloradu imajo v zbornici le malo prijateljev

Dne 5. aprila je koloradski gubernator John C. Vivan podpisal zakon, ki prepoveduje unijam piketiranje, sedeče stavke in bojkotiranja, čeprav so neposredna.

Unije se morajo inkorporirati. Katera bi tega ne storila, se bo smatralo vse člane za kršilce in kazni zanje je \$300 globe za vsakega.

Nova postava, ki pride v veljavo 90 dni po gubernatorjevem podpisu, prepoveduje "check-off", kar je udarec posebno za UMW. Dalje določa, da morajo odborniki voliti na konvencijah ali sejah s tajnim glasovanjem. Enako se jim mora s tajnim glasovanjem določati plače, ali pa izrekati kazni nad člani.

Določene so kazni za kršilce in sploh je ves zakon sestavljen tako, da bo unijam nemogoče efektivno funkcionirati če ga kako sodišče pravčasno ne preglasi protustavnim.

Slične postave so sprejele že države Kansas, Texas in več drugih pa o njih razpravlja. Zvezna zbornica poslancev pa je nedavno sprejela takozvano predlogo, ki je tudi udarec na unije, če bo uveljavljena.

Produkcija aeroplanov

Podtajnik vojnega oddelka Patterson poroča, da je bilo meseca marca zgrajenih v tej deželi 6.200 aeroplanov, aprila pa okrog 7.000.

Prelom Moskve s poljsko vlado je nevaren pojav

SOVJETSKA UNIJA SE ODLICILA ITI SAMOSTOJNO POT. — KDO IGRA HITLERJU V ROKO? — TEMELJNI VZROK SPOROV NA POLJSKEM SO PRIVATNA BOGASTVA

Zadnji pondeljek zvečer je časopisje po svetu razglasilo, da se je izvršil med takozvanimi združenimi narodi prvi prelom. Sovjetska vlada je prekinila diplomatske odnose s poljsko zamejno vlado.

Spor večji kot se zdi na prvi pogled

To, da je Rusija prekinila zvezo s poljsko zamejno vlado, pomeni lahko tudi prelom med njo in Zed. državami ter Anglijo prej ali slej.

Rusija je že prilično časa nazaj pokazala, da če lahko mi ljubinkamo z njenimi sovražniki v Španiji, v Franciji, v francoski Afriki, pa tu z ogrskimi in habsburškimi reakcionarji, tedaj ima tudi ona pravico, da si demokracijo tolmači na svoj lastni način in si po nji uravna svojo vnanjo politiko.

Ko se je Moskva odločila izvršiti prelom s poljsko vlado, je vedela, da je s tem dala ključno tistemu poljskemu sloju, ki sta ga ves čas podpirale ameriška in angleška vlada.

In če bosta ti dve vladi ostali na strani poljskih vladikašev, kaj potem?

Rekli smo že v eni prejšnjih števil, da je v tem boju najbolj prizadeto poljsko ljudstvo, ki pa nima pri vsej stvari nobene besede. Poljski socialisti bi se posebno radi, da bi zavezniški res bolj mislili na štiri svobodščine kot pa na privatne interese vladikašev. Poljska masa se opira na Sovjetsko unijo, češ, da le ona se bori za ljudstvo, dočim se na ostale zavezniške dežele ni niti

Ali bo postala Poljska del Sovjetske unije?

Nedvomno je politika Moskve sedaj glede Poljske takšna, da naj poljska zamejna vlada ostane v Londonu, Poljsko pa se bo po izgono Nemcev inkorporiralo v Sovjetsko unijo. Prav gotovo ima Moskva tak namen. Ko so gradili poljsko državo po prejšnji vojni, ji je bila botrinja Francija. Ruskih zastopnikov ni bilo, ker bi jih odgnali tudi če bi skušali priti.

Sedaj pa Rusi smatrajo, da se jih ne bo ogojčevalo. Zahtevajo veliko, morda tudi vso Finsko, mogoče tudi Rumunijo poleg Besarabije. Eden in Hull morda premišljujeta, da-li bi

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Ali bo vlada zmožna kontrolirati cene živilom?

Določitev takozvanih dostopnih cen je eno, a čisto nekaj drugega pa, če vlada poskuša svoj odlok tudi uveljaviti.

Vsaka gospodinja ve, da se na vladne določitve cen le malokdo ozira. Vzrok je, ker ni aparata, ki bi njene odredbe uresničil, da ne bi bile samo na papirju.

Takozvani "black market" se je silovito razvil. "Butlegarstvo" v času prohibicije je bilo malenkost v primeri s prekupci in spekulanti, ki so se polastili "črnega trga", oziroma kontrole nad velikim delom živil, ker jim to donaja milijone dobička. Vlada pa dosedaj ni še storila drugega kot uvedla preiskave in obtožila nekaj posameznikov. Temeljnemu zlu ni še stopila na prste.

Krompirja n. pr. so pokupili nove vrste prekupci toliko, da ga sedaj še armada ne mo-

gli odmerkih. Sedaj je celo živina v nevarnosti pred tatovi. V Superiorju v Wis. so prijeli dva fanta, 18 let stara, ki sta hodila ponoči na farme in pobijala ponoči živino. Na polju sta ubitemu govedu odrezala glavo in nogo, trup naložila na truck in ga prodala mesnicam, s katero sta bila v zvezi.

Tudi na prašiče farmerji sedaj bolj pazijo kakor nekoč, ker se tu pa tam dogodi, da jim kakinega zmanjka.

Valed čnega trga so sedaj vladne statistike o cenah živil in o odstotkih podražitve zelo nezanesljive.

Na primer, statistika pravi, da so se ta in ta živila podražila 15 odstotkov. V resnici je zmotna, ker temelji na od vladne določeni cenah, v resnici pa so znatno višje, posebno še v tistih krajih, kjer vladne preobremenjenega prometnega si-

liih odmerkih.

Sedaj je celo živina v nevarnosti pred tatovi. V Superiorju v Wis. so prijeli dva fanta, 18 let stara, ki sta hodila ponoči na farme in pobijala ponoči živino. Na polju sta ubitemu govedu odrezala glavo in nogo, trup naložila na truck in ga prodala mesnicam, s katero sta bila v zvezi.

Tudi na prašiče farmerji sedaj bolj pazijo kakor nekoč, ker se tu pa tam dogodi, da jim kakinega zmanjka.

Valed čnega trga so sedaj vladne statistike o cenah živil in o odstotkih podražitve zelo nezanesljive.

stema vsega manjka.

Žvodelteli unij CIO in AFL so predsedniku obljubili, da ne bodo zahtevali za članstvo svojih unij zvišanje mezd, razen za tiste, ki so prenizko plačani in še niso dobili priboljška. To zagotovilo pa so dali predsedniku pogojno, da ne samo stabilizira cene živilom, nego jih tudi zniža toliko, da se bodo mogli delavci s sedanjimi mezdami dostojno preživljati.

Voditelji železnčarskih unij so pred senatnim odsekom pričali, da ima 550.000 njihovih članov manj kot po 70c na uro, med njimi 104.000 delavcev samo po 45c na uro.

To je v sedanjí druginji absolutno premalo. Njihovi predstavniki so senatorjem izjavili, da živi teh 104.000 delavcev in njihove družine v pomankanju, zato zahtevajo zanje višjo mezdó, da jih bo potegnila iz bede.

Majski glas izšel na 84 straneh. -- Ima nad dvajset sotrudnikov

Majski glas je bil dotiskan zadnji teden in vezan 26. aprila. Dobili nismo vsega naenkrat, nego kolikor jih je mogla tiskarna izgotoviti in enako so bili razposlani po redu naročil. Zanašamo se, da ga bodo vsi prejeli že ta teden, a je možno, da vsled sedanjih razmer nekateri šele v prihodnjem tednu.

V tej številki se upravnik v svoji koloni pohvali, da je bil uspeh v nabiranju oglasov in naročil jako dober.

Majski glas je 16 strani večji kakor lanski, vzlic temu je nam precej gradiva, ki smo ga pripravili zanj, ostalo.

Okrog dvajset naših sotrudnikov je zastopanih v njemu, nekateri izmed njih prvič. Drugi pa so "old-timerji". Gradivo je raznovrstno: polemično, po-vestno in šaljivo.

Upravnik pravi, da so skoro že vsi izvodi, kolikor smo jih dali tiskati, naročeni in se zanaša, da jih bodo naši prijatelji razpečali do zadnjega, kakor so na primer razpečali letošnji koledar.

Upamo, da bo letošnji Majski glas čitateljem ugajal, in pa da bodo razumeli naše težave, ki smo jih imeli pri tem delu. Sotrudniki in agitatorji so storili vse v svoji moči, da bo ta revija tudi v teh izjemnih časih uspeh, in enako smo se potrudili v uradu.

Sedaj bo treba le še od vrat do vrat, kar je tudi težavno opravilo, a smo prepričani, da ga bodo naši agitatorji izvršili kakor še vselej, od kar izdajamo Majski glas.

NAJMANJ trinaest milijard dolarjev

novega vojnega posojila! To je cilj vlade v tekoči kampanji. Vsa koda naj pomaga, pa bo gotovo uspeh!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaits
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Imperializem bo še igral svojo vlogo na obeh straneh

Osišče je pričelo sedanjo vojno popolnoma iz imperialističnih nagibov. Cilj Nemčije in Italije je bil zavladati nad Evropo, si podvreči Afriko in prirodna bogastva v Mali Aziji.

Japonska je stremela po kitajski vzhodni Aziji in po bogatih angleških, nizozemskih, francoskih in avstralskih posestih v vzhodnih vodah in po Filipinih.

Nemcem je uspelo zagospodovati nad Evropo in Japonska je okupirala v glavnem vse kar je želela. Le Italija se je ukaniila.

Vojno s svoje strani so zavezniki proglašali za borbo proti imperializmu in za osvoboditev podjarmljenih ljudstev.

Načrti osišča so nam točno znani. Ako ono zmagava, vemo, kakšen bo "mir".

Manj jasen pa je nam mir, ki ga dobimo z zavezniško zmago, ker načrta zanj še niso zasnovali v določenih oblikah.

Vzrok je, ker ta naloga za zavezniške narode ni tako enostavna kakor je za Hitlerja njegov načrt "miru".

Anglija in Francija, ki sta se z osiščem v Evropi prvi spopadli, sta obe imperialistični deželi. Ako bo po Churchillovem, bo Anglija ohranila svoje posesti in svojo staro gospodarsko uredbo tudi po vojni.

Francoski generali v Afriki, ki so sedaj z zavezniki, do lanskega novembra pa so bili z Vichijem in z Nemčijo, ter proti Angliji in Sovjetski uniji, zahtevajo, da francoski imperij ostane nedotaknjen, in general Giraud hoče v Parizu po končani vojni in še prej, če ga bo mogoče Nemcem vzeti iz rok, vojaški režim, ki bo poskrbel, da se Francijo ohrani tistim slojem, ki so se veliko bolj bali francoskega delavstva in "komunistične kuge" iz Rusije, kakor pa Hitlerja in Mussolinija.

Mnogi Srbi se ogrevajo za Veliko Srbijo, češ, da je bila Jugoslavija fiasko, pa naj se to dejstvo prizna in Srbe pooblasti vladati odprto kot Srbom namesto pod kako masko jugoslovanstva, ki ga sploh ni.

Tisti krogi, ki so gospodovali v bivši poljski državi, zahtevajo, da se jim po končani vojni štiti pravico povratka na njihova posestva, in da se ruske zahteve za pridružitve Rusinov k Ukrajini ne prizna.

Italija deluje, da jo zmagovite zavezniške dežele nagradijo s teritoriji in surovinami tudi če bo še tako tepena.

Robert R. McCormick, lastnik čikaške Tribune, je podrezal v sršenovo gnezdo z izjavo, da bo organiziral kampanjo za pridruženje Kanade, Avstralije, Nove Zelandije, Skotske in Walesa k Zedinjenim državam. Vsaka imenovanih dežel bi imela pod zvezdasto zastavo enake pravice, kot jih imajo doseđanje države Ameriške unije.

Nizozemci se vprašujejo, če dobe svoje bajno bogate kolonije v Aziji nazaj in kitajska vlada v Čunkingu se pritožuje, ker ji zavezniški koncern ne nudi tiste pozornosti in pomoči, ki jo vsled svoje dolgotrajne vojne z Japonsko zasluži.

Poslanika Anglije in Zedinjenih držav v Madridu zagotavljata Francovi vladi, da se njuni deželi ne bosta umešavali v španske notranje razmere. Fašistični Španiji pošiljamo olje, bombaž in žito, Španija pa Hitlerju španske vojske proti Rusiji, delavce v nemško industrijo in špansko sadje na nemški trg.

Rusija je podaljšala ribiško pogodbo z Japonsko, ki ji je bila prvotno usiljena po porazu carjeve armade in mornarice leta 1905, in od Japonske kupuje gumij, ki ga je dobila v ugrabljenih nizozemskih in angleških kolonijah v Aziji. Pravijo, da ta gumij pošilja potem v Zed. države v zameno za drugo blago, ki ga potrebuje.

Ameriški podpredsednik Wallace je na uradnem potovanju po Južni in Centralni Ameriki zagotavljal vladam in ljudstvu, da imajo Zed. države napram latinski Ameriki samo dobrotne namene in da žele z njim nič drugega kakor prijateljstvo ter sodelovanje v skupno dobro.

Predsednik Roosevelt je ustvaril nov precedent z obiskom v Mehiko, kjer je mehiškemu ljudstvu in predsedniku Avilu Camachu izjavil, da so časi, ko so bila bogastva ene dežele izrabljana v prid kake skupine v drugi deželi, neoporečno za nami. In Camacho je v svojem odgovoru vidno dejal, da ne Roosevelt ne on nimata namena obupati "negativnih spominov".

Roosevelt v Mehiki in Wallace v Južni in Centralni Ameriki sta napravila to misijo, ker je bila potrebna. Propaganda osiščinskih dežel deluje neumorno v Mehiki in v Braziliji, v Čileju in v vsaki drugi deželi. Za material ni v stiski. Kako lahko ji je v Mehiki obupati spomine na "yenkijski imperializem"; kako silno so ameriški in angleški kapitalisti izrabljali mehiško

Nemški vojak v Afriki. Izgleda, kot da se je zaglejal v jamo. V resnici je bil smrtno zadet in je obležal v tej poz.

Mihael Keber dokončal svojo pot, ki je bila življenje, vztrajanje in h koncu do vrha polna kupa trpljenja

FRANK ZAITZ

Poštni urad mesteca Oregon, Ill. je nam 12. aprila poslal naznanilo, da naj Mihaelu Kebru nehajmo pošiljati Proletarca. Za vzrok tej notici pa je bil označen s križcem uradni okvir, ob katerem je sledeče besedilo: "Removed - Left No Address".

Zivel je v Ogle County Old Peoples Home.

Poštni urad bi sicer lahko k tem formalnim besedam ome-

nil, da ni Mike Keber po izselitvi zapustil zato nikakega naslova, ker je umrl.

Upravniku Pogorelcu se je sicer dozdevalo čudno, čemu naj se bi človek, kot je bil Mike Keber, izselil iz zavoda, v katerem je imel okrobo, kakršne si bi s svojimi sredstvi nikjer drugje ne mogel privoščiti.

Točnejše poročilo je prejel Filip Godina naravnost iz zavoda, datirano 20. aprila. Filip mu je pošiljal slovenske časopise, pa jih je zavod ustavil s sporočilom, da je Mike Keber dokončal "že pred nekaj dnevi".

Ko sva se s Kebrom prvič sešla, moram po pravici priznati, da on ni napravil name vti-ka idealističnega socialist.

Ljudstvo in odvažali bogastva, načrpana iz mehiških prirodnih virov!

Šele pred nekaj leti, ko si je bila mehiška vlada svesta, da ameriški in angleški kapitalisti ne bodo mogli vzdržati svoje običajne "revolucije" za strmoglavljenje mehiške vlade, dokler bo Roosevelt v Beli hiši, se je opogumila in proglasila oljna polja v Mehiki za svojino mehiškega ljudstva. Izgledalo je že, da jo bo kapitalistični pritisk vzel vsemu strl in tudi ameriški državni department se ni zadržal napram Mehiki precej časa prav nič prijazno. No, in sedaj je bil tam Roosevelt osebno in dejal, da je škoda, ki se jo stori eni republiki na tem kontinentu, kvarna vsem drugim republikam.

Vzlic dobrim namenom teh dveh predsednikov in mnogo drugih državnikov pa je tu vendaple dejstvo, da živimo še vedno v kapitalističnem, imperialističnem sistemu - z izjemo USSR - in zato zaveznikom ni tako lahko skovati idealen mirovni načrt kot bi ga kdo rad. Posebno še zato ne, ker v njihovih vladah niso samo dobrohotni, idealistični ljudje, ampak taki, ki se zelo trudijo, da gospodarska uredba, v kakršno verujejo, ne pride v nevarnost.

Odpravljena bo šele, kadar pridejo v vlade državniki s socialistično miselnostjo. Nekaj jih je že, a ne še zadosti.

Prva srečanja so sicer čestokrta goljufiva. Tako sem tudi sodruga Kebra spoznal šele pozneje v njegovi pravi naturi, v kakršni sem se ga navadil razumeti in se družiti z njim.

Bil je drzen, pogumen, in veseljak. Iz življenja je vzel vse kar je mogel dobrega, a tudi bridkosti mu je delilo v izobilju. O tem ni rad pravil. "Pride in odide," je rkel.

Leta 1935, ko smo izdali Majske glas k jubileju tridesetletnice Proletarca, sem ga znova povabil, da naj kaj napiše izkušenj svojega življenja.

Jaz bi ga nikakor ne mogel tako dobro opisati, kakor je to on storil o samemu sebi.

Njegov osebni življenjepis je nam poslal za v Majske glas leta 1935, torej osem let pred svojo smrtjo.

Poslušajte sodruga Kebra kakor se je sam predstavljal v vsej svoji iskrenosti prvič v pisani besedi. K njegovim letnicam dodajte kjer potrebno še osem let, pa bo pravilno.

S pokojnim Mihaelom Kebrom sva se pred osmimi leti torej takole menila:

Nekaj o mojem življenju

Ze pokojni Jože Zavertnik me je silil, naj kaj napišem iz svojih spominov. Urgirali so me v to tudi drugi sodrugi. Zdaj pa me vabi še urednik Majskega glasa - ampak bo že moj, to zame ni igrača! Po poklicu sem krznar, v pisanju pa sem se le malo vadil. V časopise nisem dopisoval - ali pa le poredkoma.

Čitatelji naj ne smatrajo, da sem "kaka velika glava". Nisem literat, ne govornik. Prištevam se k večjemu za vojaka v armadi, ki se bori proti socialnim krivcjem in za odpravo sedanjega gospodarskega reda (nereda). Tole ome-njam zato, ker marsikak sodrug misli, da imam bogve kolikšne zasluge za socialistično

gibanje. To domnevajo menda radi moje starosti in iz dejstva, da sem pred mnogimi leti pomagal delavskemu pokretu na Slovenskem z utihotapljanjem revolucionarnih letakov iz Italije.

Rodil sem se l. 1857 v Štepanju vasi pri Ljubljani. Torej imam 78 let za seboj. In povem vam, to je bilo življenje. Burno, čestokrat silno mučno, gibanje. To domnevajo menda radi moje starosti in iz dejstva, da sem pred mnogimi leti pomagal delavskemu pokretu na Slovenskem z utihotapljanjem revolucionarnih letakov iz Italije.

Rodil sem se l. 1857 v Štepanju vasi pri Ljubljani. Torej imam 78 let za seboj. In povem vam, to je bilo življenje. Burno, čestokrat silno mučno, gibanje. To domnevajo menda radi moje starosti in iz dejstva, da sem pred mnogimi leti pomagal delavskemu pokretu na Slovenskem z utihotapljanjem revolucionarnih letakov iz Italije.

Pred 18 leti sem se pa oženil. To je bila največja neumnost, ki sem jo kdaj storil. Prej sem bil "fant" in tudi živel po fantovsko.

Bilo mi je 10 let, ko sem izgubil mater. Oče je bil tesar. Vedno je poudarjal, da se moram izučiti kake boljše obrti kot je njegova. Mesec po smrti moje matere me je peljal v Ljubljano in me izročil na stan k neki gospodinj, kakršnim smo rekli "studentovska mati". Bilo jih je vse polno v Ljubljani. Imele so na stanu in hrani dijake in po materinsko pazile nanje. Pazile namreč - kajti vse niso bile dobre. Bile so to takrat po navadi stare device, tercijalke, skoro vse pod vplivom duhovščine, in tako sem v tem novem domu moral vsak dan v cerkev in se pridno učiti katekizma, molitvic in slične robe. To so bili zame žalostni časi. Končno mi je začelo vse to presadati. Ker sem vedel, da očeta ni bilo doma - bil je uposlen nekje na Hrvaškem - sem jo popihal k stari materi in teti. Rekel sem jima, da v mestu nočem živeti in da raje hodim v šolo kar od tu peš v Ljubljano.

To je bilo pred 68 leti, ko šolstvo še ni bilo niti od daleč na stopnji kakor danes, in ko je bilo tudi na Slovenskem veliko analfabetov.

Obiskoval sem na ta način šolo tri leta - nato mi je začela presadati. Gradaščica in Mali graben sta mi bila velika ljubša kakor pa se truditi s šolskimi vajami v razredu. Na kratko, vzor učenca nisem bil. Rekli so celo, da sem malo-prirednej. Po tretjem razredu šole je bilo mojega učenja konec.

Kam in kaj sedaj?

Uposlil me je za vajenca neki tapetnik, ki je imel za postransko obrt barvanje in pozlačevanje razpel, svetnikov

(Konec na 5. strani.)

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Velika noč, katere je bila letos zelo pozna, je za nami. Kot je že navada skoro vsako leto, je v velikonočnem tednu tudi letos snežilo. Malo čudno se to zdi človeku, kateri je par dni prej sejal v vrto solato in korenje, zjutraj, ko vstane, pa vidi vse svoje delo pokrito s snegom.

Sicvita odkritja, rojstni dnevi, obiski itd.

Sedaj šele je zvedel svet - da so že leta 1938 vedeli nemške skupine tu v Zedinjenih državah propagirale "nacizem". S to novico nas je nedavno iznenadil naš po tristo tisoč dolarjev na leto Diesov odbor, kateri že zadnjih par let odkriva vse take prekucniške namere. In kar je najbolj čudno je to, da se ni nihče zavedal, da se kaj takega dogaja tu v naši deželi. Za "ta rdeče" smo vedeli, da zmeraj nekaj rogovilijo. Ampak da so naši dobri nemški purgarji pod zaščito njih turnvereinov propagirali firerjevo idejo - to je pa nezaslusno... In po dolgih letih je pa po zaslugi vrliga patriotičnega Diesovega odbora vse to prekucništvo le prišlo na dan...

Firer je srečno dospel v štiriinpetdeseto leto. Ves svet, izvzemši njegovih podrepanikov, kateri vedo, da so jim dnevi šteti, želi, da je to firerjev zadnji rojstni dan. Falot je že tako ali tako živel več kot deset let preveč. Ne bom se tu prepiral, da če bi on ne bil firer, bi bile okolščine v Nemčiji ustvarile drugega firerja, kot trdijo gotovi zgodovinarji o Napoleonu in njegovi dobi. Ampak resnica je, da od kar so umrli Nero, Atila in Čingiskan, je on največji lažnjiv, domisljaj falot, izvzemši mogoče njegovega slavnatega brata Mussolinija, kar jih je še kdaj hodilo po tej zemlji. Da bi se le kmalu zadušil v krvi milijonov, s katerimi je poplavlil svet.

Predsednik Roosevelt je bil zopet na potu, tokrat v Mehiki. Prav je, da so se razmere in odnosi med tema dvema deželama v splošnem zboljšale. Razmere v Mehiki niso ravno to kar bi človek želel. Camachova vlada je zašla precej na desno. Ali razni poročevalci, kateri so bili zadnje čase v Mehiki, trdijo, da je revolucionarni razvoj še vedno v akciji. Urajmo, da je to resnica.

Važen sestanek

V Montevideu, Urugvaj, je bil nedavno zelo važen zbor in obenem praznovanje dvajsetletnice ustanovitve španske republike. Ta veliki zbor, katerega se je udeležilo več kot 25.000 ljudi, je bil impozanten še posebno v tem, ker so sklicatelji svetu povedali, da so samo oni pravi reprezentanti španskega ljudstva, katero se je za republiko ustavno izreklo in njen parlament demokratsko izvolilo.

Diego Martinez Barrio, kateri je bil zadnji predsednik španskega parlamenta in obenem španske republike je izjavil: "Mi smo bili vrženi z vnanjo silo in ne legalno. Mi predstavljamo vojno španskega ljudstva." Ob enem so zborovalci na tem sestanku apelirali na zaveznike, da naj jih priznajo kot gibanje "svobodne španije", kakor je priznalo gibanje svobodne Francije. Na tem zboru so bile zastopane vse republikanske skupine in vsi deli španije. Fašistična Francova vlada takih zborov nič kaj rada ne vidi. Pravijo, da je španski poslanik v dveh dnevih pri urugvajski vladi radi tega sestanka petkrat protestiral brezuspešno.

Da imajo španski republikanci dovolj vzroka za proteste je dokaz to, da je kljub do nečim obljubam raznih francoskih generalov še danes 20 tisoč španskih lojalistov za koncentracijskim omrežjem v Afriki.

Čehi v Rusiji

Kot je bilo že večkrat poročano, imajo Čehi svojo lastno armado, katere se bori proti Nemcem v ređej armadi kot samostojna enota. Zadnji teden

je bilo iz Moskve poročano, da je bilo 87 Čehov odlikovanih za hrabrost, med temi dva, ki sta dobila največje odlikovanje, kar jih more dati Sovjetska unija. Odlikovanje, ki ima naziv "Junak Sovjetske unije", je dobil po smrti poročnik Otokar Jaroš, kateri je padel na čelu malega oddelka, braneč neko vas napram ponovnim napadom nemških tankov. "Leninov red" je dobil polkovnik Ludovik Svoboda. Njima sledi velika vrsta drugih. Čehi, katerim Rusi zaupajo, imajo rusko orožje, poveljstvo in jezik pa je češki. Tudi razne ruske enote služijo pod češkim poveljstvom. Čehi niso pozabili, kdo je bil njihov prijatelj v tistem času, ko so bili izdani v Monakovem...

Vojna

V Afriki in spodnjem Kavkazu se vrše ostri boji, kateri so kajpada samo uvod k temu kar še pride. Iz Švice in drugih nevtralnih držav poročajo o ogromni armadi 5.000.000 mož, katero zbira Hitler za ponovno ofenzivo v Rusiji. Ti so mnenja, da Hitler je pričakuje to poletje nobenega večjega napada od ruskih zaveznikov na evropski kontinent. Po njih mnenju bo morala Rusija ponovno, in to že tretje leto, nositi vse breme boja na svoji rami. Seve, to so samo ugribanja takozvanih novinar-skih in diplomatičnih specialstov. Rusija ve, da bo borba to poletje težka in pričakuje od zaveznikov da store svojo dolžnost. Naša in angleška ofenziva v Tuniziji je našla v Rusiji velik odmev, kajti v nji je dokaz, da so zavezniki v resnem glede združenja Hitlerjevih fašistov.

Govori se veliko tudi o separatnem miru. Tu in tam sliši po radiu o raznih nemških ponudbah Rusiji glede separatnega miru. Stvari se glase na ta način: "Čemu bi se mi topli in uničili sami sebe, dočim demokracije sede na strani in se nam smejejo?"

Rusija bi baje dobila baltiške in škandinavske dežele, izvzemši Švedsko, Norvežko in del Finske. Zatem polovico Poljske, Transilvanijo in Bukovino ter vse po nemških četah zasedeno rusko ozemlje. V slučaju, če se Stalin upre sprejeti ta mir, bo Hitler udaril z vso nemško silo ter zdrobil Rusijo to poletje.

Stvar je absurdna, ali za naše radijske poročevalce, kateri se tako radi ponašajo s tajnimi viri, je to prava sladkost.

Sploh se sedaj vrši v tej deželi organizirana kampanja, naperjena proti Rusiji. Nobeno sumničenje jim ni preveč, samo da se jo očrni. Iskreno želim, da vsak prijatelj Rusije prečita članek "On the Fear of Russia," katerega je spisal Anglež Sir Bernard Pares (Nadaljevanje na 5. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Čemu si delavci po vseh težkih skušnjah še vedno volijo take poslance, ki so radodarni z obljubami in z demokracijo le v volilni kampanji, po izvolitvi pa delujejo proti ljudskim interesom? Posebno sedanja zvezna zbornica in legislature kar tekmujejo, katere bo po organiziranem delavstvu čimbolj udarila.

POVESTNI DEL

MILENA MOHORICEVA:

Zgodba o tigru in o Indijancu

"Muca, kje si?"
Janez, ki mu usoda po krivici ni dala bratcev in sester, je hrepeneče klical svojo muco. Mehkodlačka pa ni vedela, ali naj bi prišla k njemu. Bila sta prijatelja, to je res, toda Janezku prav do konca vendarle ni zaupala, najsi jo je že bolj milo klical. Nazadnje si je le premislila in je pred vrati nedolžno zamijavkala, kakor bi šele zdaj prišla od bogvekje.

"O, ti porednica, kje si tako dolgo hodila?"
Muca je bila v Janezovih rokah, božal jo je vesel, in muca je bila zadovoljna. Da je bila res zadovoljna, je pokazala očitno, ker je predla in salabno migala z repom.

"Mama, jaz sem pa poprej vedno mislil, da samo kužki migajo z repom, kadar so prijazni. Ampak tudi moja muca migaja z njim, če je zadovoljna."
"Da, saj vidiš."

Mm, kako je mama kratkih besed! Najbolje bo, če se z njo sploh ne pogovarja več. Zapri je vrata v mamino sobo in je posvetil vso svojo pozornost muči.

"Muca, se greš z menoj igrati?"
Muca je predla, mižala je od samega zadovoljstva in Janez je bil prepričan, da je odobraval njegov namen.

"Veš, muca, ti boš tigr, jaz Indijanec, pod klavirjem bo pa pragozd. Takoj ga bom naredil."

In Janez se je z veliko vne-
mjem lotil dela za pragozd. Prevrnil je stole, ki niso bili preveliki, da bi jih potisnil pod klavir. Tako je napravil goščavo, sredi katere je bila samo majhna steza, komaj dovolj velika, da bi po njej mogla prodirati njegova muca. Nože klavirja so bile tisočletna drevesa in pedal grm, za katerim se bo skrival Indijanec ter iz zasede skozi vejevje streljal na tigra.

Ko je bil pragozd gotov, je Janez z večim ožesom še enkrat premočil svoje delo in ugotovil, da je bilo dobro. Zdaj je bilo treba še muco pripraviti do tega, da bo prevzela vlogo tigra. Ko je delal pragozd, je legla na divan, se zvi-
la v klopčič, položila sprednji nogi čez glavo, tako da je samo gobček molel kvišku, in je resnično zaspala. Spala je tako globoko, da se ji je celo sanjalo in da je v spanju vzdihovala.

Dokler je delal Janez svoj pragozd, je samo na pol slišal mucine vzdihne, in še to mu ni bilo preveč prijetno. Ko je zdaj stal pred končanim delom in je muca v spanju zopet zamijavkala, se je Janez globoko zamislil.

"Sanja se ji, da jo jaz mučim."

Pogledal je svoj pragozd in je podvomil, ali je prav, da je odmeril muči vlogo tigra. Na dan svojega srca je vedel, da pri tej vojski nekaj ni v redu, kakor najbrže pri nobeni vojski ne. Toda že se je preveč zamislil v igro, že so ga mamile skrivnosti pragozda, že ga je preveč zamikala pustolovščina boja s tigrom, da bi se mu mogel odpovedati.

Šel je k muči in jo stresel.
"Sram te bodi, ves dan bi pala! Glej, kaj imam zate."

Privezal je na nitko košček papirja in ga vihtel nad mucino glavo. Muca si le ni mogla kaj, še leže je segla po njem. Ko je Janez to ugotovil, je naglo spustil svojo vabo na tla. Vstala je, se pretegnila in vzbožila hrbet kakor pol erke "n", nato pa je počasi, toda vendarle, skočila na tla. Vprašujoče je pogledala Janeza, ki je približeval in oddaljeval svojo miško, nazadnje pa se je s polnim navdušenjem prepustila lovu na miš, najsi je imela pred seboj še tako otipljivo prevaro. Najprej je sedla na vse štiri, kakor bi nič ne bilo, samo nenaden bli k je švignil iz njenih oči. Nato se ji je počasi podaljšal vrat in smrček ji je podrhteval. Stegnila je vrat dvakrat ali trikrat, nato se je skoraj neopazno potavila na vse štiri, se oprla na zadnji nogi, znova stegnila vrat in se v enem skoku s tako silo negnala na svojo žrtev, da se je sama prevrnila na hrbet. Toda svoje žrtev se je oklepalila z vsemi štirimi in se z zobmi zagrizla vanjo. Nato je svoj plen zopet izpustila, da ga je lahko vedno znova in znova lovila, dokler ni obnemogel.

Uboga miška, kadar jo ima zares, si je mislil Janez. Vedno znova upa; da bo ušla pogubi, in vedno jo izpusti samo zato, da bi se lahko delj časa igrala. Nikoli ne pomisli, da je miška uboga, nikoli ne pomisli, da bo miška zaradi nje mrcala umreti.

Janez je presenečen opazoval muco, ki je bila vsa zatopljena v svojo na pol igro na pol reznico, in ki najbrže sama ni več vedela, ali je vse to igra ali resnica. Vendar se je kmalu zdrnil iz svojih razmišljanj, da bi speljal muco tja, kamor je prvotno nameraval. Svojo vabo je spretno spravil y "pragozd", in ko je bila muca na ozki stezi sredi njega, ji je spretno zastavil pot nazaj. Zdaj ni imela nobenega drugega izhoda več, prodirati je morala skozi pragozd, bila je tigr, ki so ga za grmom čakali Indijanci z loki. Nekaj časa se je še igrala z miško. Ko pa je priletela vanjo prva puščica z loka, so se ji povesila ušesa, in kolikor je mogla, se je pred bodečimi puščicami skrivala za debela drevesa.

Toda za Indijance je bila nevarnost vedno večja. Tiger se je bližal s čedalje večjo naglico, življenje vseh je bilo v nevarnosti in njih obramba je bila zato čedalje bolj ljuta. Tiger ni mogel nazaj, da bi se umaknil puščicam, ki so nenehoma deževale nanj, treba je bilo za vsako ceno prodirati naprej, mimo Indijancev, in zbežati v varno zavetje divjine. Tigrove oči so se svetile v blaznem strahu, in kljub bolečinam, ki so mu jih prizadevale puščice, je prodiral dalje in dalje, gnil ga je en sam temni nagon, da si mora za vsako ceno, z vsemi svojimi močmi zopet priboriti življenje in svobodo. Zdaj je bil že prav bližu Indijancev in v njem je gorla samo ena strast, da bi raztrgal, razkosal svoje krivične napadalec, ki so ga iz zasede tako iznenada naskočili.

Mračilo se je že in v pragozdu pod klavirjem se je v besnem sovraštvu bliščalo dvoje žarečih oči. Ko jih je Janez Indijanec zagledal, se je zdrnil in povesil svoj lok. Ta kratek premor je izrabil tiger, zakodirano je vanj in mu razpraskal roke.

Takoj nato je bilo slišati huronsko vpitje, Janez je klical na vse grlo, in njegov glas je bil čedalje bolj prodiren. Muca se je skrila za omaro, ker je vedela, da se je pregrešila proti hišnim pravilom.

In zdaj je prišla še mama. Najprej je z alkoholom izprala Janezove roke, nato jih je še z jodom namazala, da so bile vse rumene. Janeza je strahno peklo, drl se je neutolajeno in bil je prepričan, da ga bo mama vsaj zdaj, po tem strašnem umivanju in mazanju potolažila. Ona pa ga je postavila v kot in mu še povrhu razložila, da se zdaj dva dni ne bo šel drsat.

A tudi muči ni bilo prizaneženo. Mama jo je potegnila iz zasede in jo zaprla v črno luknjo, kjer je bila do naslednjega jutra brez vode in kruha. Preden pa je šla v ječo, so jo še temeljito pretepli.

Naslednjega popoldneva je Janez ugotovil, da je njegova kazen mnogo hušja od mucine. Prvič ima praske, ki ga še občijo poleg vsega, pčtem ima na se dva dni kazen. Vsi so šli na led, samo Janez ne. In da bi mu mama še bolj zagrenila ta dan, je sama vzela drsalke in odšla na led.

Janez je sedel v kotu na divanu in premišljeval svojo usodo. Kako je prav za prav prišlo do vsega? Saj sta bila z muco prijatelja, in vendar sta bila zagrizena sovražnika. Kaj se je zgodilo z njim, kdo je bil, ali je sploh še vedel, kdo je bil Janez? Zvrtelo se mu je pred očmi, bilo mu je, kakor bi se mu zamajala tla pod nogami. Nenadoma se mu je odprlo majhno okence v morje vprašani, v nedoumno globino življenja. Janeza je obšla strahotna negotovost in nenadoma se je zavedel, da je popolnoma sam doma, brez slehernega človeka, ki bi mu mogel zastaviti vsaj majhno vprašanje. Bil je pošastno sam sredi vsemirja, ki mu je bilo strahotno neznano.

Z zadnjimi silami svojega duha je vstal in poklical muco. Prišla je skesan in se drgnila ob njegove noge, da bi mu pokazala, kako ga ima rada kljub večerajšnji nesreči. Janez jo je vzel v naročje, sedel je z njo na divan v isti kot, kjer so se malo poprej odpirali pred njim prepadi, nagnil je svojo glavo nad muco in debele solze so padale na njen sivi, gosti tigrati kožušček. Ko je s svojo živaljo pametno spoznala, da je Janezku hučo, se je dobričkala na vse načine in za nazadnje res potolažila. Ko je prišla mama domov, sta Janez in muca tesno objeta spala na divanu in tako pozabila na vse težave, ki jih imajo Janezji in muce v tej solzni dolini.

Vlagajte del svojega zasluga v vojne bonde. S tem pomagate vojnim naporom svoje dežele, ne da bi od svojih vlog kaj izgubili.

Ameriški in kitajski vojniki skupno v vojni proti Japonski. Obaj so uposleni v letalski službi.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Ko smo si v kampanji za Majski glas zamislili pozdravne oglase ter apelirali na gotovo število naših sodrugov in somišljenikov, nismo niti z daleč pričakovali, da bo uspeh tako triumfalen. Prešli smo 633 pozdravnih oglašev, od katerih je 431 po dolarju. To je uspeh, prijatelji, na katerega smo lahko vsi upravičeno ponosni.

Tudi trgovski oglasi so prekosili lan ki rekord. Vse to delo so opravili naši sodrugi in somišljeniki brezplačno, ali proti majhni proviziji, ki jo dobe od trgovskih oglašev, pa še od teh si nekateri niso vzeli niti za stroške. Od pozdravnih oglašev si pa sploh ni vzel nič hče provizije, dasi so bili upravičeni do nje. Zadnjič smo v tej koloni omenili one, ki so se odzvali do tedaj, danes pa bomo označili še vse druge, ki so sodelovali. Običaj je, da kadar so naši agitatorji zaposleni z Majskim glasom, agitacija za list nekoliko poneha. Letos pa so agitirali za oboje. Zdi se nam, da bo april tudi kar se naračnin na list tiče prekosil druge mesece.

Da vidimo, kako in kaj je bilo s tem delom.

Ko smo zadnjič zaključili to kolono, je bila prva, ki se je oglašila, naša stara znanca Ančka Mahnich iz Waukegan. Poslala je 15 pozdravnih oglašev. Naselbina Waukegan-No, Chicago se je v tem oziru zelo dobro odzvala. Precej pozdravnih in drugih oglašev sta bila že prej poslala Martij Judnich in Jack Mesec.

Iz Hibbinga, Minn., je obnovil naročnino Frank Pipan in poslal dva pozdravna oglaševa.

Malo bolj gori proti severu, iz Elyja, je poslal 11 pozdravnih oglašev Jack Kunstelj ter naročilo za 25 iztisov Majskega glasa, John Teran pa dva pozdravna oglaševa.

John Zornik, Detroit, Mich., je poslal 8 naročnin in 7 trgovskih oglašev za Majski glas, Kathy Junko pa 55 pozdravnih oglašev po dolarju, 4 trgovske oglašev in 6 naročnin na list (provizijo prepustila listu v podporo) in zraven poslala še \$5 v tiskovni fond, ki jih je prispeval Peter Benedict. — Jack Ločniškar nam je pred par tedni pisal, naj mu pošljemo nabiralne pole za oglašev in tiskovni fond. Ni ga vzel niti teden dni, pa se je oglašil s 4 naročninami, poslal 21 pozdravnih oglašev in vsoto \$9.75 v tiskovni fond. Torej uspeh 100%. Joe in Anna Klarich sta poslala \$5 v tiskovni fond. Izgleda, da imajo naše publikacije med detroitski-

mi rojaki čedalje več zaslobe.

Iz Johnstownskega okrožja je poslal Frank Cvetan še 14 trgovskih in 8 pozdravnih oglašev ter 7 naročnin. Naročil je za razpečevanje tudi običajno število Majskega glasa. Pa naš Jože Cvelbar na Shabou, Pa.? Ako je kdo mislil, da od tam ne bo odziva, se je motil. To delo je opravil on. Poslal je 18 pozdravnih oglašev in naročilo za Majski glas.

V naši vasi pa smo bili sledeče aktivni: Upravnik je dobil 21 trgovskih in 34 pozdravnih oglašev in 14 naročnin na list; Anten Trojar 1 naročnino; Luka Groser 8 naročnin; Angela Zaitz 4 pozdravne oglašev; Joe Oblak 1 naročnino in 9 trgovskih ter pozdravnih oglašev in Frank Bizjak 7 pozdravnih oglašev. Ker se nista mogla udeležiti priredbe v korist Proletarca 28. marca, sta prispevala po \$2 v tiskovni fond Anton Andres in John Potokar.

Iz Braddocka, Pa., je poslal Louis Karish 11 pozdravnih oglašev. "To je vse kar sem mogel storiti," je omenil Lojze. Si dobro uspel, prijatelj Karish.

Tudi iz Kansasa ni bilo brez pozdravnih oglašev. Zato sta poskrbela Tone in John Shular. Prvi je bil že zadnjič omenjen glede pozdravnih oglašev, dodamo naj še, da je poslal tudi 6 naročnin. John je poslal prispevke Prosvetni matiči od društva 206 SNPJ, naročilo za Majski glas in 9 pozdravnih oglašev.

V metropoli so tudi dosegli zelo dober uspeh z oglašev, kot je bilo omenjeno že zadnjič. Oglasil se se znova John Kriebel, ki je poslal 18 naročnin za list, med njimi več novih, še en oglas za Majski glas ter naročilo zanj za klub št. 27 JSZ. Jože Durn je poslal 6 trgovskih in tri pozdravne oglašev, provizijo pa poklonil v tiskovni fond. Tudi Andrej Bozich, tajnik kluba št. 49 JSZ je poslal še en oglas. Rose Jurman je poslala \$10 v tiskovni fond, Leo Poljšak pa \$5 v isti namen in tri pozdravne oglašev. Tona Jankovich je poslal dve naročnini in 16 pozdravnih oglašev, vse po "copaku", kot pravi on.

Iz Canonsburga, Pa., je poslal Marko Tekavec 31 pozdravnih oglašev, ki jih je nabral doma in v bližnjih par naselbinah. Dober rekord, sodrug Tekavec.

Tudi La Salle, Ill., je zastopan v Majskem glasu s pozdravnimi oglašev. Zato je poskrbel Tone Udovich. Poslal je vsakih nekaj in naročil 50 iz-

tisov. Iz bližnjega Peruja pa je poslal pozdravni oglas in \$2 v tiskovni fond naš stari znanec Fred Malgai.

Tone Zupančič, Point Marion, Pa., je poslal novce za prodane koledarje in 4 pozdravne oglašev za Majski glas.

Jacob Ambrosich, Moon Run, Pa., je poslal 8 trgovskih in en pozdravni oglas ter \$2.10 v tiskovni fond.

Iz Sheboygana, Wis., sta se odzvala s pozdravnimi oglašev Frank Stih in Frances Skrube, prvi jih je poslal 10, slednja pa 7.

Jože Ovca poroča, da so zelo zaposleni, vendar si je vzel toliko časa, da je nabral 13 pozdravnih oglašev za Majski glas. Poslal je tudi naročilo zanj ter članarino za klub št. 47 JSZ.

Kot je bilo že naznanjeno v listu, je bil Tone Zornik spet nekaj dni na agitaciji po W. Virginiji, vzhodnem Ohiu in okrog Girarda, O., ter Sharona, Pa., kjer sicer še ni končal z agitacijo, vendar kolikor je dozdaj poslal je uspeh povoljen. Poslal je okrog 80 naročnin, od katerih je skoro polovico novih in zbral \$9.50 za tiskovni fond lista. Zdaj bo zaposlen s prodajo Majskega glasa.

Iz Burgettstowna, Pa., je poslal Joseph Krmel 2 naročnin, 4 oglašev za Majski glas, naročilo zanj ter članarino za klub št. 19 JSZ.

Iz Milwaukeeja je poslala Kristina Podjavoriek 13 pozdravnih oglašev Majskemu glasu, Louis Barborich pa še tri trgovske in 6 pozdravnih ter dve naročnini.

Tudi naš stari agitator John Jereb iz Rock Springsa, Wyo., je spet tu. Poslal je 4 naročnini.

iz moje "stare kontre", tudi ne bo brez pozdravnih oglašev. Zato je poskrbel naš zastopnik Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo. Poslal jih je 22, vse po dolarju in dve naročnini povrh. Bajgali, sem si mislil, moji nekdanji kamarati so še zmerni alright.

No, zdaj pa še malo dalje od Puebloja, v "zlatu Californijo", tja, kjer pašuje "Big" Tone. Poslal je svoj pozdravni oglas ter naročilo za Majski glas. V pisnu omenja, da je bil vesel, ker je v listu opazil, da je Milka Kres prispevala \$5 v tiskovni fond. Zeli, da bi imela še več posnemovalk.

Iz Los Angelesa, Calif., je poslal Frank Novak 4 naročnin, tri pozdravne oglašev za Majski glas ter \$6 v tiskovni fond, ki jih je prispeval naš dober somišljenik Blaž Mezuri.

Potem je tam blizu nekega mesta Pasadena, kjer živi slavni socialistični pisatelj Upton Sinclair. Njegove knjige imajo v zalogi tudi Proletarčeva knjigarna. V istem kraju biva naš bivši čikažan Mike Reading. Poslal je dolar za pozdravni oglas, toda žal, prejeli smo ga prepozno, ker je bil tedaj Majski glas že v tisku. Da bo kaj podobnega, je menda slutil tudi Mike, ker je omenil, da če bo prepozno, naj mu za dolar pošljemo le Majski glas, in tako se bo zgodilo, dasi bi bili veseli, ko bi bilo tudi njegovo ime med ostalimi prijatelji našega tiska.

Iz Chisholma, Minn., je poslal dolar v tiskovni fond Fran Klun in 50c za prostovoljno zvišanje naročnine na list. Prijatelj Klun se je zadnje čase moral podvreči nevarni operaciji, katero je pa srečno preстал in mi smo veseli tega ter mu želimo skorajšnje ga in popolnega okrevanja.

Anton Gantar, Gallup, N. Mex., je zvišal svoje naročilo na Majski glas iz 10 na 15 izvodov, ker se mu je priglasilo še več rojakov, ki ga žele. John H. Krzianik, Kemmerer, Wyo., je poslal 4 naročnini in \$2.10 v tiskovni fond.

Iz Forest Cityja, Pa., je poslal dva pozdravna oglaševa Anthony Draiser ml.

Bivši pomožni upravnik in urednik angleškega dela Proletarca Joseph Draiser, ki se že precej časa nahaja v Danportu, Ia., se je tudi spomnil Majskega glasa s 4 pozdravnimi oglašev.

Čas je, da končam. Ker je bilo veliko aktivnosti zadnjih par tednov, se je tudi ta kolo-

na precej raztegnila. Sicer bi morala biti alčna v vsaki izdaji lista, kar bi značilo, da se v naše gibanje vrača spet tisti stari ogenj in volja do dela v agitaciji za Proletarca in za vse kar je z njim v zvezi.

S seje kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Na minuli seji kluba št. 1 JSZ je bilo precej poročil, med njimi o smrti našega 86-letnega sodruga Mihaela Kebra.

Joško Oven, ki je seji predsedoval, je navzoče pozval, da naj v znak spoštovanja vstanejo.

Na kratko so izrazili omembe o tem našem pokojnem pionirju Filip Godina, Joško Oven, Angela Zaitz, Chas. Pozorelec, Louis Beniger in Fr. Zaitz.

Ko je prišlo na dnevni red pismo s. Antona Gardna, tajnika okrožne organizacije Prosvetne matice, ki sklieuje sejo na nedeljo 30. maja, so nekateri izrazili mnenje, da je bil ta datum zelo ponesrečno izbran. Prvič, ker se istega dne vrši v Chicagu velika dramska prireditev in veselica v korist slovenske pomožne akcije (za stari kraj) in ob enem za SANS, in dalje, ker ima običajno tega dne federacija S. N. P. J. svrčanost v spomin naših umrlih rojakov. Skoro vsi naši aktivni člani in članice so uposleni v teh aktivnostih, zato je bilo na predlog Filipa Godine sklenjeno, da se na tajnika Antona Gardna apelira, da datum spremeni.

Dalje je bilo sklenjeno, da se na tej seji izvoli tri delegate za konferenco Prosvetne matice.

Sprejeli so, pod pogojem, da se je udeležel le ako se ne bo vršila 30. maja, Filip Godina, Fred A. Vider in Frances Vreček. Bili so soglasno izvoljeni.

Bilo je dalje sklenjeno, da ker se vrše prvomajske prireditve dveh društev SNPJ, namreč na severni in na južni strani, je naš klub svojo namero oprostil in bo rajše pomagal do boljšega uspeha omenjenima dvema. Vzrok temu je tudi to, da se za našo prvomajsko slavnost nismo pravočasno pripravili, imeti pa je po imenu ne bi imelo smisla.

Tajnik Pogorelec je poročal, da je prireditev dne 28. marca tudi v korist Proletarca dobro uspela. Točno vsoto prebitka bo objavil im bodo poravnane vse vstopnice onih, ki so jih prevzeli v predpodojo. Upa, da bo končna vsota v prid Proletarca znašala nad \$300. Za namizni prt v prid ruskega relifa pa je znašala \$564.

Klub se je na tej seji zahvalil vsem, ki so sodelovali. P. O.

Angleška pomoč beguncem

Anglija je posebno po padcu Francije storila v pomoč beguncem več kot katerakoli druga dežela. Vzdrževala je begunske tabore v Egiptu, v Južni Afriki, na britskih otokih, v Indiji in v Kanadi. V Palestino je bilo dopuščenih 38,000 beguncev (največ Židov) in v Indijo 400,000 (večinoma indijskega rodu).

MAJSKI GLAS

Nadaljnja naročila so do 26. aprila poslale sledeče organizacije in posamezniki: Louis Barborich, Milwaukee, Wis., 100 iztisov; Klub št. 114 JSZ, Detroit, Mich., 50; št. 118 S. N. P. J., Pittsburgh, Pa., 25; Klub št. 228 JSZ, Osage, W. Va., 20; Jennie Jerala, Moon Run, Pa., 15; Louis Lesar, Eveleth, Minn., 11; št. 6 S. N. P. J., Sygnan, Pa., 10; št. 216, SNPJ, Verona, Pa., 10; John Vites, Barton, O., 10; št. 295 SNPJ, Bridgeville, Pa., 10; št. 306 SNPJ, Braddock, Pa., 10; št. 3 JPZS, West Allis, Wis., 10; št. 476 SNPJ, Salem, O., 10; Herman Drobosch, New Waterford, C. B., Nova Scotia, Canada, 8; John Mandich, Pincy Fork, O., 8; Lenhart Werdinek, Thomas, W. Va., 7; Louis Dornik, Uniontown, Pa., 6; Anton Gantar, Gallup, N. Mex., 5; št. 107 SNPJ, St. Louis, Mo., 5; John Pungarnik, Port Washington, Wis., 5; Anton Zagar, East Brady, Pa., 4; Joseph Klan, Lower, Pa., 4; Frank Zaniker, Willamette, Ore., 3; št. 297 SNPJ, Raton, N. Mex., 2; Frank Leskovic, Port Washington, Wis., 2; John Petkovič, Kokomo, Ind., 2.

Vojni bondi in znamke so vloga državljanov v svojo deželo.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Drug za drugim gredo. V prejšnji številki smo se poslo- vili od Johna Bradača, v dopi- su o njemu, ki ga je poslal John Krebel, v tej številki pa od Mihaela Kebera. Njemu v slovo je priobčen opis, ki si ga je pred očitimi leti o svojem življenju sam napisal.

Mihael Keber je bil star 86 let, ko je dokončal svojo pot. Zelo se je bal, da bo živel pre- dolgo. "Postaneš betežen, sam sebi in drugim si v nadlego," se je potožil, ko je uvidel, da ni več za delo. Tu in tam ga je kdo obiskal, ko mu je bilo usojeno preživeti svoja poslednja leta v hiranju: Filip Godina, Chas. Pogorelec, Peter Bernik, Louis Zavertnik in mogoče še kdo. Nekateri pa smo se ga spomnili le s pismi. Mihael Keber je bil do okrog 75. leta pose- beljeno zdravje. In kadar je delal — bil je krznar — je služil blizu sto dolarjev na teden. Čital je mnogo. Pravijo, da skoro do konca brez očal. Socialist je postal v onih dneh, ko ni bilo varno. Taki dnevi so v mnogih deželah spet sedaj.

Srbobran v Pittsburghu de- la s svojo angleško izdajo ju- goslovanstvu neizmerno ško- do. Je samo za Srbijo, pa tudi če bo tolikšna kot je bila prej- šnja Jugoslavija. Hrvatske ve- ljake napada jako uspešno. Imajo pač vsi prilično masla na glavi. Tudi nobenega Slove- nca ne hvale. Tolkel je po patru Zakrajšku, potem pa se letil Louis Adamiča. Po njemu neumorno udriha. Čudno, ka- ko da Srbi okrog Srbobrana niti v Pittsburghu ne morejo biti nič drugega kakor maleni ljudi. Žive v mentaliteti prav- ljice, v kateri je Srb, kot pove legenda dejal Angležu: "Na- učni se srbsko, pa te bo ves svet razumel."

Louis Adamič se je vesle- rštvu zameril, ker je srbske šo- viniste v angleškem tisku opi- sal za to kar so. In čudno, opi- tajo mu celo, da je ne le Slove- nec, nego tudi katoliške vere. Oboje pa je po mnenju srbskih šovinistov velik zločin.

Chicago Tribune se je lotila angleškega imperija s kampa- njo, da se naj pridruži Zed. državam. S tem si je napravila nič koliko reklame tu in v vseh njih deželah, ki imajo kralja Georga za svojega vladarja. Stvar je marsikomu smešna, ne pa angleški vladi. Lastnik či- kaške Tribune je multimilijon- nar, ki kontrolira ogromen časniški koncern v Ameriki, papirnice v Kanadi, in pa in- dustrijo poljedelskih strojev. Niti predsednik Roosevelt mu ne more do živca, kar je sam priznal s tem, ko je omenil,

kako nagajajo vladi nekateri taki ljudje, ki so prebogat, da se jim bi moglo stopiti na pr- ste.

Leto 1944 se bliža. Samo na sebi nič ne pomeni. A po mne- nju ameriških tvojcev bo v nje- mu zatonil "new deal", kar je verjetno. Ze sedaj je od njega jako malo ostalo. Sedanji kon- gres ga krši kos za kosom ko- liker le more in utegne.

Cetrti termin je fraza, ki jo ponavljajo vsi, ki so zoper Roosevelta. Namreč, po vsi de- želi veje silovita kampanja, ki predočuje ljudstvu, da ga ni večjega zla kot če bo predse- dnik Roosevelt še enkrat kandi- diral. Kaj če bi bil on res radi- kalec! Še tako ko ni, se ga to- rijo boje in mu izpodkopavajo tla kjerkoli morejo.

Trimajst milijard za vojne bonde ni malenkost. Sploh je to vsota, ki se nam bi zdela v prejšnji svetovni vojni več kot ogromna. Zvezni zakladničar Morgenthau pravi, da bo pre- segla ne le določeno kvoto ne- go par milijard več.

Wendell Willkie si je napra- vil slovitno ime z "radikaliz- mom", kot na primer bivši a- meriški poslanik v Moskvi Dav- vies. Willkie je napisal knjigo o svojih obiskih na Kitajskem in v Rusiji, o kateri se ne more reči, da je le knjiga. Ako bi jo mogli doumeti člani našega državnega departamenta, bi imela ljudstva v bodoči mir več zaupanja kot pa ga imajo sedaj, ko flirtamo večinoma z ljudmi, o katerih vemo, da so sovražniki demokracije.

Chicago Sun je imel v izdaji z dne 26. aprila uvodnik z naslovom "Light on Yugosla- via", o katerem bi lahko so- vražniki Sovjetske unije rekli, da je "sopotniški", a je vzlic temu resničen. Tiče se genera- la Mihajloviča, ki je korespon- dentu časniške agencije Unit- ed Press dejal, da imajo nje- gov "četniki" sedaj boj tudi z "notranjimi" sovražniki. Z njimi bo opravil čim se dogodi "invazija" zaveznikov na Bal- kan. On hoče absolutno kon- trolno nad svojo deželo. Notra- nji nasprotniki so partizani, čeprav se bore zoper osiše. Mihajlovič je za dinastijo in za reakcijo. Amerika in An- glija naj mu pomagata. Ljud- stvo v Jugoslaviji noče ne di- nastije — če so poročila resni- čna, ne njene vlade. Če Mi- hajlovič zmaga, bo to zmaga reakcije — na ameriške in an- gleške stroške — proti demo- kraciji!

Jože Menton iz Detroita se je nedavno v slovenskih listih v Ameriki potožil nad brez- brižnostjo ameriških Slove-

cev zaradi starega kraja. Saj niso brezbrizni. So pa resigni- rani, ker se jih je lotila zavest, da bo slovenski narod sedaj še veliko bolj izdan kot pa je bil po prejšnji svetovni vojni.

Vincent Cankar razpravlja v letošnjem Majskem glaslu, ki je izšel ta teden, o religiji in deloma o politični akciji. Sma- tra, da je naš narod tu prehla- den, ko bi moral vendar vede- ti, kakšno gorje je padlo na naše ljudi v stari domovini. Bi rekel, da vedo. Nihče v Lon- donu in v Washingtonu pa jim ne da poguma, bodrila ali ka- ko bi že rekel. Naš narod tu je v silnih dvomih. Po prvi sve- tovni vojni je bil ogoljufan za vse svoje upe — ni bilo ne de- mokracije, ne prave svobode, ne socialne zaščite, sedaj pa se zdi, da bo še slabše.

Finska je prišla nekako na prelom, diplomatični prelom, z našo deželo, zato, ker se ni hotela ponuditi Sovjetski uniji za sklenitev separatnega mira. Ta igra se je v diplomatičnih krogih vršila že kaka tri leta. Ni pa bila nič slabša kot ostala dejanja te drame, ki smo jih vprizorili v Vichyju, v Madri- du, v Francoski Afriki, v Lis- boni in v Rimu. Niti v enemu teh krajev nismo mislili na de- mokracijo nego le kako oteti kapitalistični sistem, pa magari s fašistično pomočjo.

Vojna s plini se v tej dobi ne bo obnesla. Hitler bi rad, da bi mu Anglija molče dovo- lila prirediti z njo nad Rusi. Churchill pa mu je v drugič zapretil: "Kar poskus!" — Naj reče o Angliji kar že kdo hoče, res pa je le, da se Hitler Rusije ne upa lotiti s plinom edino vsled Churchillove pre- nje.

Cisto neopazeno je šla v svet vest, da je Jacques Mornard, ki je umoril Leona Trockega, dobil dvajset let zapora. Vzelo je mesec in mesec, predno se je sodišče sploh odločilo iz- reči obsodo. Zapora za mo- rilca brzokone ne bo. So nam- reč tudi take kazni, ki ostane- jo samo na papirju. Kar se pa Trockega samega tiče, je po- čudnem naključju svoje živ- ljenje skončal v smislu svojih naukov. Ako bi še živel, bi se panudil Stalinu — o tem ni dvoma — v kakršno koli slu- žbo v rdeči armadi, ki jo je on začel prvi graditi.

Predsednik Roosevelt zna francosko, podpredsednik H. Wallace špansko. Znanje jezi- kov obema koristi. Urad za vojne informacije išče ljudi, ki obvladujejo še kak drug jezik poleg angleškega. Neki kon- gresnik pa je dognal, da se je urinil v tujejezično službo ne- kdo, ki zna samo angleško. Ni pa povedal imena tistega kon- gresnika, ki je dotičnika porin- il v tako službo, s plačo \$6,- 500 na leto.

Japonščina je baje za naša ušesa zelo težak jezik. A v tej vojni smo spoznali, da je do- bro, če Japonce razumemo v njihni govoric. Veliko Ameri- čanov se je uči, četudi imamo v svoji sredi tisoče Japoncev, a jim vrhovno poveljstvo ne zaupa. Američani se uče jezi- kov kot še nikoli v tolikšni me- ri.

Nemcev ne boste izstradali. Tako pravi trditve iz Berlina. In vsa druga poročila dokazu- jejo, da je Nemčija izžela v svoje dobro vse okupirane de- žele.

Člani unije ILGW, moral bi omeniti tudi članice, so prispe- vali v ruski relief \$340.000. In to samo en lokal te unije. Na- čeljuje ji David Dubinsky, ki je nasprotnik komunistične taktike, a navdušen za Sovjet- sko unijo. To se sicer ne vje- ma, zato pa so te reči tako čudne.

New Deal izgublja. To pri- znava posebnost tisti, ki veru- jejo vanj. New Deal bi lahko pomenil kaj le tedaj, če bi ime- li svoje, delavsko, zares ljud- sko politično gibanje.

Na Kubi so predvajali ame- riški film, ki je prikazoval, kako kvarno je zdravju uživa- nje sladkorja. Kuba živi od sladkorja. Film je vlada pre- povedala.

Vojaki z brkami so redkost. Vojak na tej sliki je na svoje tako pono- sen, da ugaja celo fotografom.

Bivši newyorški governer Lehman, ki je sedaj ravnatelj za oskrbo živil v od lakote pri- zadetih deželah, je bil koncem aprila pri jugoslovanskem kralju Petru v Londonu. In mu je Lehman pravil o lakoti. Pe- ter o nji ničesar ne ve.

Le čemu ameriška vlada tro- ši denar za take obiske k člo- veku, ki besede glad prav nič ne razume. In dalje, čemu je zastopnikom demokracij sploh treba hoditi k fantom, ki o problemih sedanjega sveta nič ne vedo?

Radio iz Vichyja je dne 23. aprila omenil, da so Francovi fašisti v Barceloni umorili tri španske republikance, ker so dognali, da so v zadnji civilni vojni bili za demokracijo dr- žavo. Vzelo je dolgo, predno so jim prišli na sled. A ne pre- dolgo. Trije pošteni ljudje so morali neprostočno v smrt, dočim angleški in ameriški po- slanik pihata Francu v dušo, da naj se nas nikar ne boji, in pa da Španija lahko ostane fa- šistična, kar se nas tiče.

Pozor Detroit in okolica

V nedeljo 2. maja ob 3. po- poldne bo četrti seja podruž- nice št. 1 SANSa v Slovenskem narodnem domu, 17153 John R.

Prosi se, da se udeležite v največjem številu, ker so zelo važne zadeve na dnevnem re- du. Potrebno je odločiti prav, da bo nam v čast in naši zaslu- žjeni Sloveniji v korist.

Mnogih ni bilo na manife- staciji Slovenskega dneva. Bi- la je lepa manifestacija vseh zavednih navzočih, izraz glo- boko simpatije in odločne vo- lje pomagati dokler je čas. Tu- di naša mladina je po svoje prispevala. Naši mladi umet- niki, Dorothy in Stanley Kap- pel, Rudy Horvat in ljubki se- strici Anny in Mary Krek so s svojo prisrčno godbo razvese- lili vse. Hvala ti draga mladi- na, da si se tako zelo potru- dila in nam zaigrala toliko le- pilih slovenskih pesmi. Upam, da nas tudi v bodoče razvese- liš in nam zaigraš, da bo več veselja do našega požrtvoval- nega dela.

Kdor je kriv, naj popravi svojo brezbriznost in pride se- daj, da doprinese svoj delež k težki nalogi Slovenskega a- meriškega narodnega sveta.

Slovenci v domovini so že silno razredčeni, voditelji kolikor jih je še živih po gozdovih in planinah so zapisani smrti. Naše vasi, trgi in mesta so na- seljena z Nemci, Italijani in Madžari. Težko bo te roparje spraviti ven, ker je mnogo le- galnih lastnikov mrtvih. Kdo

bo branil po zmagi Slovence pri sklepanju miru? Edino SANS z vso našo pomočjo bo mogel to storiti po svojih zas- topnikih pri zeleni mizi. Nič nam ne sme biti pretežno in nikogar ne bo bolelo če kaj žrtvuje za naš trpinčeni narod v stari domovini. Pokažimo z delom, da nas ne bo obsojal svet, da nismo storili, kar bi lahko in morali storiti. Odsli bomo, spomin za nami bo o- stal. Ovekovčilo ga bo veliko požrtvovalno delo za rešitev krvnih bratov in sester. V zro- dovini bomo živeli večno, po- tomei se nas bodo spominjali s ponosom, a naš narod v mili sedaj tako tužni Sloveniji nam bo hvaležen.

Na sejo nas kliče SANS! Le pridite vsi na ta dan, dolarček al dva premore že vsak in bratu pokloni ga rad. Če sam ne prinese na sejo daru, naj Charlesu Gabru odda, al ga mu pošlje domu.

(Chas. Gaber, 16641 Inve- ness, Detroit, Mich.)

Za podružnico št. 1 SANSa: **Lia Menton**, tajnica.

Da se razumemo ...

Dvakrat, trikrat sem preči- tal stavek: "Vse krivdo glede (kongresnega) zapisnika se polaga na konvenčna zapisni- karja, ki svojega dela nista dokončala..." pa še nisem mogel zapopasti, kako mi je mogel kdo kar tako na lepem naprtiti krivdo, ne da bi nave- del dejstev. (Mimogrede ome- njeno, sozapisnikar Urankar ne more biti na podlagi naj- nega medsebojnega dogovora prizadet, radi tega se nanaša takozvana 'krivda' le name.)

Še preden sem zapisnikar- stvo prevzel, sem opozoril predsednika kongresa, da se bo zapisnik zakasnili, kajti pred božičem ga gotovo ne bom mogel pripraviti za v tisk. Na čikaški glavni pošti, čije uradnik sem, se je namreč prav tiste dni že začelo nad- urno delo.

Naposled sem se dal prego- voriti in tako sva si z Aleksan- drom Urankarjem delila za- pisnikarsko delo, ki ni bilo la- hko in ne majhno.

Par dni pozneje je že pri- šlo vprašanje, dali bo zapisnik kmalu zrel za v tiskarno. Po- vedal sem, da me dvanaest, štiri- rinajst ur odgovornega, težke- ga duševnega dela — in to dan na dan, vključitvi sobote in celo nedelje — preveč zbi- je, da bi se mogel lotiti še ka- kega drugega posla. Naj torej za božjo voljo počakajo do ja-

nuarja, ko se vrnem na stari red.

Toda odboru se je mudilo, hudo mudilo, pa so se domisli- li, da bi lahko kdo drugi me- mene uredil zapisnik. In tako sem površno zaznamovane ro- kopisne pole oddal.

Naj bo pa tukaj črna na be- lem pbevdano, da sem prav- nerad — pravim: prav nerad! — izročil nedovršeno delo dru- gemu v roke. Bil sem na kon- gresu z vsem srcem in meni poverjeno nalogo sem hotel iz- polniti vestno, tako, da bi bil ta zapisnik vreden dokument- nadvse važnega in edinstven- ga dogodka v naši ameriški slovenski zgodovini. Toda njim se je mudilo... Jaz pa nisem Bog, niti ne naddovek, pač pa samo človek, ki čudežev delati ne zna.

Jacob Zupan (čič).

Nekaj za šalo

Oakland, Calif. — V Chica- gu se nekateri bahate z "vrto- vi zmage". Tudi jaz sem upre- žen pri tem opravilu. Ne zato, ker sem patriotičen, pač pa zaradi dragine. To pišem 17. aprila in v mojem vrtu je so- late toliko, da letos ne bo več treba ponjo v štacuno. Vrh tega sva z ženo nasadila fižo- la, krompirja, graha, korenja, čebule in česna, in kaj vem še koliko druge zelenjave.

Vreme pa je pri nas druga- čno kakor pri vas na osred- njem zapadu. Sedaj je toplo in takšno bo tudi ostalo. De- ževna sezona je že nekako prešla a morda dežja še dobi- mo nekoliko kapljic koncem tega meseca. Potem pa ne prej kot v septembru.

Kar se mene tiče, nimam nič važnega poročati. Dne 11. ma- ja bova z ženo obhajala 35- letnico najinega zakonskega jarma. Pa sem ji nedavno ome- nil, da je toliko let pri eni ženi brzokone vseeno nekoliko pre- več.

"O, tudi ženi je toliko let z enim dedcem preveč", je od- vrnila. Ko sem malo pomislil, sem jo pogledal in molčal.

Anton Tomšič.

Delavci potrebujejo svoje liste

V tedniku Labor se neki do- pisnik pritožuje, da razpola- gajo unije z milijoni dolarjev in imajo nad deset milijonov članov, pa nobenega svojega dnevnika.

Nekaj o mestu Sfax

Sfax, ki so ga 9. aprila za- sedle angleške čete, je drugo največje mesto v Tuniziji. V času svojega zadnjega ljud- skega štetja leta 1926 je imel 17.574 mohamedancev. Mesto je razdeljeno v evropski in v arabski del. Sedaj cenijo, da ima nad 40.000 prebivalcev. V okolici mesta živi nad 45.000 domačinov. Tunizija je bila do Rommelove invazije pod fran- cosko oblastjo. Od kar je Ita- lija pod Mussolinijem, jo je ves čas ona zahtevala, a je iz- gubila še tisto, kar je prej ime- la v Afriki.

Milijon dolarjev na mesec za ruski relief

Iz urada ruske pomožne ak- cije v New Yorku poročajo, da so znašli prispevki prve me- sece v tem letu povprečno po milijon dolarjev na mesec.

Ali je vaše društvo že član Prosvetne matice?

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Cicero in Berwynu.

Parkview Laundry Co.
FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika
Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno
Telefoni: CANAL 7172—7173
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

NEMSKI NACRT V MIROVNIH NAKLEPIH SE NE BO OBNESEL

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Enako je Anglija skoncala zvezo s Francijo čim se je po- dala Hitlerju, dočim smo mi z njo ostali v prijateljskih odno- šajih in pošiljali zastopnike v Vichy.

Ko smo mi iskali zveze s fa- šistično orientiranimi Franco- zi, so Angleži podprli z vso svojo diplomacijo borbeno Francoze, katerim načeljuje general de Gaulle, ki ni radi- kalec, ali naziv "borbeni Francoz" le zasluži. Z njim sodelujejo tudi socialisti in komunisti. On hoče, da se usta- novi francoska republikanska vlada predno se prične z za- vezniško invazijo v Evropo.

General Giraud ne soglaša. On je za tako vlado, v kateri ne bo nič naprednjakov. Pod- poro ima v Washingtonu, de Gaulle pa v Londonu.

Ako se še pomisli, da pod- piramo generala Mihajloviča, o katerem je znano, da dela za starokopitni, predpotopni režim, in za dinastijo, ki je za državo brez vsake vrednosti, vemo pri čem smo.

Beneš o demokraciji

Nedavno je posegel v vse te spletke na svoj diplomatični način načelnik čehoslovaške zamejne vlade Edvard Beneš. On smatra da, reakcioparni re- žimi nimajo bodočnosti in jim želi konec čimprej.

Njega večina ministrov za- mejnih vlad nimajo radi. To je dobro znamenje za Beneša, ker je to ljudstvu v dokaz, da je on res demokrat. In drug dokaz mu je to, da ker se je moral odločiti za sodelovanje z eno ali drugo vlado, si je za sodelovanje izbral vlado So- vjetske unije.

Sladkorja za prezerviranje živeža bo dovolj

Prentiss M. Brown, ki načel- ljuje uradu za reguliranje cen živilih potrebsčin pravi, da bodo gospodinj, ki prezervi- rajo sadje in sočivje doma, do- bile v ta namen dovolj slad- korja.

PRELOM MOSKVE S POLJSKO VLADO JE NARAVEN POJAV

(Nadaljevanje s 1. strani.)

se podala v boj za Poljsko ka- kor je bila, ali pa jo prepusti- la v milost in nemilost Sovjet- ski uniji. Rusija poudarja, da je izgubila devet milijonov mož. To je cena, h kateri niti poljska zamejna vlada ne mo- re ničesar pritakniti, in ne Va- tikan, ki je največ kriv, da se je Moskva odločila vzlic Lon- donu in Washingtonu preglasi- ti poljsko zamejno vlado za nebodijotrebna.

Milijon dolarjev na mesec za ruski relief

Iz urada ruske pomožne ak- cije v New Yorku poročajo, da so znašli prispevki prve me- sece v tem letu povprečno po milijon dolarjev na mesec.

PRISTOPAJTE K
**SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI**
USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Neročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:
**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois**

Etbin Kristan, predsednik SANSA, pisal angleškemu ministru vnanjih zadev Anthonyju Edenu za pomoč Sloveniji

Glede bodočnosti Slovenije, Jugoslavije in sploh vsega sveta, bodo odločevali v glavnem tri zavezniki: Zedinjene države, Velika Britanija in USSR. V uvidevanju tega dejstva se je predsednik SANSA, Etbin Kristan, obrnil s posebnim pismom na tajnika vnanjih zadev v angleški vladi Anthony Edena, ko je bil tu na obisku pri predsedniku Rooseveltu in članih državnega oddelka ameriške vlade.

Kristanovo pismo, naslovljeno Edenu, se v originalu glasi:

Honorable Anthony Eden, Esq. British Embassy, Washington, D. C.

Your Excellency:

We are fully aware of the extreme importance of your mission to this country and consequently of the limited time at your disposal. We are, therefore, very reluctant to bother you with our worries, but nevertheless, by doing so we are respectfully asking you to consider the terrible suffering of the Slovenes, and the dark outlook the uncertain future has in store for them.

We are representing the Slovenes of the United States, most of them American citizens, thousands of whom are fighting in the American armed forces. Our Council was duly elected by the Slovenian National Congress held at Cleveland, Ohio, on December 5th and 6th, 1942.

Since you are well acquainted with the situation existing in the European countries subjugated by the Axis, you understand that the Slovenes, although resisting the conquerors in all possible ways and fighting desperate battles in the field, have no means of normal communication with the outside world nor any other opportunity to express their grievances, their desires and their hopes for the future, —if, indeed, there is any future left for them. The extermination of the small nation by executions, cold murder, deportations and forcible denationalization of youth in German, Italian and Hungarian schools is proceeding relentlessly.

In view of this tragic situation, and according to the wishes relayed by underground channels from organizations in Slovenia, the Slovenian American National Council is acting as the spokesman for the Slovenes in Europe until such time when either an invasion or the final victory of the United Nations will enable them to speak for themselves.

Slovenes were treated as an inferior race even while their country formed a part of the Hapsburg Empire. They were divided into five separate provinces and mixed with other nationalities in such a manner that they were not able to act as a political unit; they were deprived of schools; their language was barely tolerated; they were excluded from all important administrative posts. But that, of course, is history. It only explains the reason why the Slovenes rejoiced more than any other nation in Europe when the first World War ended with the victory for the Allies and the artificial empire of the Hapsburgs collapsed. But bitter disappointment was not far away. Instead of the hoped for unity, the small nation was dismembered. Only a part of Slovenia was attached to Yugoslavia, while other important and vital sections were awarded to Italy, Austria and Hungary. There were solemn promises that the national rights of these Slovenes would be respected by the governments of the aforementioned countries. But they were never kept. First of all Italy—long before Fascism rose to power—launched a ruthless campaign of denationalization. The use of the Slovene language in public became a crime. Slovenian institutions were destroyed and Slovenian names were forcibly Italianized—even on the tombstones; tens of thousands of Italians from Southern provinces were im-

ported to replace the ruthlessly discharged Slovenian workers. Farm lands were expropriated by newly created laws, and Slovenian peasants thus became homeless paupers.

Austria followed the suit both in Styria and Carinthia, especially after the famous "Anschluss"; Nazism proved its "efficiency" at the abominable work of enforced denationalization.

We need not tell you for no doubt, you know very well, that today thousands of Slovenes, technically subjects of Italy, are serving and fighting in the ranks and side by side with the forces of the United Nations. Deep in their hearts these Slovene soldiers believe that they will never again be forced under any hateful foreign rule. At home thousands of them are risking their lives, obstructing and sabotaging the war efforts of the Axis. Other again, are participating in the fights of the Slovenian guerillas.

Slovenes under Italy fervently hope for a United Slovenia, a goal toward which all the Slovenes were struggling for centuries and especially since the collapse of Napoleon's "Illyria". They, as well as the Slovenes under Austria and Hungary, witnessed the phenomenal cultural rise of that remnant of Slovenia which at the end of 1918 became a part of Jugoslavia. They, therefore, want to be united with their brethren in order to build up a national culture, unhampered by eternal strifes and struggle for the preservation of their language, in a Slovenia that will become a bulwark against both German and Italian aggression.

The Slovenes are by no means isolationists. They do not want to part ways with Jugoslavia. On the contrary, they are exerting their utmost to eliminate the artificially provoked misunderstanding between the Serbs and Croats, and to build a new federated Jugoslavia based upon the principles of true democracy and equality. They also look forward to a new, federated, democratic Europe and finally to a new, free world.

But they are disturbed and their hearts are heavy, because their hopes for encouragement are still unfulfilled. They are bringing untold sacrifices, they are dying in their homes, in concentration camps, as slaves in foreign factories; their daughters are becoming victims of white slavery instituted by Nazis and Fascists; they are laying down their lives in battlefields all over the country, and they are seeking and asking why nobody tells them that after the victory they, too, will be awarded freedom in a home of their own.

Your excellency, we realize that you are occupied with thousand problems of your own and other nations', compared with which the Slovenes would seem a nonentity. But large or small, justice for which you are working day and night is everybody's due. One word that the Slovenes will be regarded as a nation that has a right to live would be the source of the most genuine enthusiasm in the enslaved lands of the Slovenes; and when the United Nations decide to invade those parts of Southern Europe, they will be welcomed with open arms by young and old, and helped in every way on their road to victory.

We beg your forgiveness for taking some of your valued

time. You may be assured, however, that our appeal was dictated only by the desperate situation the Slovenian people were plunged into. For everything you might do on behalf of their just aspirations, you may be sure of the undying gratitude of a nation that loves liberty above all things and deserves it after centuries of suffering and struggle.

Accept, Sir, the assurances of our most sincere respect. Slovenian American Council, Etbin Kristan, President.

Mirko G. Kuhel, Ass't Secretary.

V odgovor na to pismo je prejel Etbin Kristan od angleškega veleposlanstva iz Washingtona sledeče vrstice:

Dear Sir, Mr. Eden has asked me to thank you for your letter of March 25 in which, on behalf of the Slovenes of the United States, you express your sentiments regarding the unhappy situation of the Slovenes in Europe. Your letter is accordingly receiving appropriate consideration.

Yours very truly, Donald J. Hall.

Mihael Keber dokončal svojo pot, ki je bila življenje, vztrajanje in h koncu do vrha polna kupa trpljenja

(Nadaljevanje z 2. strani.)

in drugih nabožnih soh. Po štirih dneh sem dezertiral.

Potem so me dali za vajenca k mizarskemu mojstru Regaliju na Sv. Petra česti. Tu so zbijali mrtvaške krste, meni pa so dali kamen pečenc, s katerim sem jih drgnil, dokler niso bile deske gladke. To delo mi tudi ni ugajalo, posebno še ne, ker je bil mojster silovito surov in pretepal učence, kakor da mu je to največja slast. Nekega dne sem izginil.

Nato sem se šel učiti za krznarja k Antonu Kamanu, ki je imel prodajalno na Gl. trgu, delavnico pa na Sv. Petra nasipu. Tudi pri njemu sem jih dobil dostikrat po ušesih, pa se mi je vseeno bolj dopadlo kakor na prejšnjih mestih, posebno še, ker sem moral pohajati v večerno šolo, v kateri sem se naučil v enem letu več kot prej v ljudski šoli skozi tri leta.

Po treh letih sem dobil izpričevalo, da sem izučen krznar, in tedaj sem zapustil Ljubljano.

Takrat ni bilo avtov. Hodili smo peš, če za vlake ni bilo denarja. Prepotoval sem avstrijska mesta, se vozil, kadar koli sem imel priliko, s kakršnikoli vozilom, tudi s tovarniškimi barkami po Donavi, se ustavljal in povpraševal za delo, kakor je bil običaj za "vandrovce" — in stradal.

Šest tednov na tem prvem potovanju me je mučil glad, da se mi je stemnilo pred očmi. Končno se mi je posrečilo iztaktniti delo. Mojster je opazil, da sem se večasi dolgočasil, pa me je povabil na pristop v katoliško strokovno društvo. "Imajo telovadnico," je dejal, "pevski zbor, zabavišča in sploh razne ugodnosti."

Pristopil sem. O socialističnem gibanju nisem vedel ničesar. Bil sem član leto dni.

L. 1876 se mi je zahotelo spet po potovanju. Odpeljal sem se zopet s parnikom, tokrat z Dunaja v Linc. Dobil sem delo in se seznanil z rojakom, ki je bil klepar po poklicu. Šest mesecev po mojem prihodu je bil odslovljen. Sporočil mi je, da se vrne v Ljubljano. Tudi mene se je lotevalo domotožje. Bila sva prijatelja in odšel sem z njim.

Moj oče se je med tem zopet oženil. Priženil je tudi sina, ki ga je imela s prvim možem. Ko sem se vrnil domov, je bilo njeno prvo vprašanje, kaj mislim početi. Potolažil sem jo, naj se nikar ne straši, kajti poiskal si bom delo in

Ruski vojniki v napadu na nemško postojanko strojaric. Vojak na desni je bil zadet in slika je bila sneta baš v trenutku, ko je padel na tla.

drug dom. To jo je vzradestilo. In res sem že naslednji dan dobil delo pri Preklinu, ki je imel prodajalno Pod trnabo pri Čevljarskem mostu.

Umevno, da sem v Ljubljani našel cel kup starih pajdašev, ki so bili že vsi odrasli. Nekateri izmed njih so bili člani Delavskega izobraževalnega društva, v katerega so tudi mene vpisali. Tu sem se prvič seznanil z nekaterimi prionirji delavskega gibanja med Slovenci. Spominjam se še imen Tuma, Šturma, Zeleznikar, Dekval Grablovic, Kordelič, Soklič, Doe, Hubmeyer in domislil bi se najbrž še precej drugih. Vsi ti so me ob tej ali oni priliki "obtesavali" za socialistično. Posebno me je imel na piki Dekval, ki je hotel da postanem delaven socialist. Društvo je posedovalo precejšnje knjižnico kateri so rekli "Socialistenfabrik". Prva knjiga ki sem jo dobil v roke je bila "Die Ruinen", prevedena iz angleščine v nemščino. Spisal jo je Sir Volney. Delavske literature v slovensčini tedaj še nismo imeli, razen kaj malega. Ko sem jo prečital, sem jo smatral za silo, ki mora odpreti oči vsakemu. Od tedaj sem kar hlastal po knjigah. To je bilo l. 1876.

Naslednje leto so me vzeli k vojakom. Dodelili so me k 7. lovskemu bataljonu. Ko so nas izvežbali, je bila stotinja, v kateri sem bil, poslana v Dalmacijo na mejo Hercegovine. Leto zatem je Avstro-Ogrska okupirala Bosno in Hercegovino. Imel sem priliko okusiti vse slasti te okupacijske vojne. Koliko trpljenja in gorja!

Dasi je od tega že 57 let, se vrste pred menoj še vse slike. Dvakrat sem prehodil počez in v podolž vso Dalmacijo in Hercegovino. Nekega dne smo začeli korakati iz Trebinja v Dubrovnik in od tam proti severu. Nekako v sredji med Metkovićem in Dubrovnikom je malo, prijazno mesto, čigar imena se več ne spominjam. Znano je že izza rimskih časov. Naša stotinja je dobila za svoj stan — cerkev. Bili smo izredno vzradoščeni, kajti po štirih mesecih je nam bila prvič dana prilika spati pod streho.

Vojaki so prizgali vse sveče na oltarjih in lestence. Ob vsakem oltarju se je postavila skupina kvartarcev, ki so igrali, peli in kleli. Vsi so bili zalozeni s čutarami "dalmatinca". Veseljaško razpoloženje je raslo. Božji hram je postal hipopoma gostilna, v kateri se gnetejo vojaki, kvantajo, kade, čikajo, pljujejo in pri tem slednjem poslu niso nič pazili, kam je priletelo. Tako sem uvidel, da bo treba župniji ne le čistiti tal, ampak tudi oltarje in svetnike, ko odidemo. Meni je bila dodeljena varstvena služba. Bil sem v skrbeh, kaj bo, če se zdaj zdej prikaže župnik, ali kdo izmed oficirjev! Vojaki me niso hoteli ubogati, ker so bili večinoma rezervisti. Res ni minilo dolgo, ko ugledam župnika na pragu. Zastala mi je sapa, kajti uradno sem bil za ves ta bakanal jaz odgovoren. Župniku sem začel pojasnjevati, da me vojaki ne ubogajo — ampak on je take stvari razumel. Potrep-

ljal me je po rami in dejal, naj bom brez skrbi.

Po vojaščini sem se vrnil v Ljubljano. Vprašal sem takoj o socialističnem gibanju — in izvedel sem kaj kmalu mnogo in bil razočaran. Sodrugi, prej tako složni, so se razdelili v dva tabora: v radikalne in zmjerne. Takrat sta na Dunaju izhajala dva socialistična lista: Gleicheit (glasilo zmernih) in Zukunft (radikalno). Koliko nepotrebne polemike, ravsa in kavsja je bilo. Delavske gibanje je izgubljalo energije in čas v medsebojnem boju. To je trajalo več let, dokler ni prišel na površje dr. Adler, ki je postal za avstrijsko delavstvo to, kar Jaures za francosko ali Debs za ameriško. Vsi so že med pokojniki.

Kordelič in Grablovic sta se preselila v Gradec in tam nadaljevala delo "zmerne" struje. V Ljubljani pa so prevladovali "radikalci". Zbirali smo se v izobraževalnem društvu ali pa v delavnici pri s. Tumi.

L. 1882 sem odpotoval v Benetke. Z. izjemo nekaj mesecev sem živel v Italiji 22 let. Sodrugi v Ljubljani so mi naročili, da v Italiji poizvem za tiskarno, ki bi bila pripravljena tiskati slovenske letake. Dobil sem jo. Natisnili so mi 400 izvodov letaka. Ko sem ga tiskanega prečital, sem videl, da mu manjka strešic. Tako sem bil sam prisiljen opraviti to sitno zamudno opravilo. Pisal sem strešice na c, s in z pozno v noč. Vsake štiri dni se je oglašil pri meni železniški spravednik in odnesel letake, kolikor sem imel pripravljenih, tajno preko meje v roke zaupnim sodrugom. Pozneje sem iztaknil v tem kraju Italije tiskarno, ki je imela tudi slovenske črke.

Od l. 1882 sem šel iz Italije dvakrat v Ljubljano. Prvič leta 1883 in nato še enkrat leto pozneje. Vsakikrat sem se obložil z letaki. Pri prvem obisku sem si vzel dva meseca dopusta, ker sem nameraval ostati tam le teden dni. Komaj sem se oglašil v Ljubljani pri Tumi, že sem videl, "da se nekaj kuha". Sodrugi so mi rekli, da se zbirajo nad njimi "hudi oblaki" in da naj "jo popiham nazaj ko hitro mogoče."

Preudaril sem okoliščine in vzel proti Benetkam prvi vlak, kamor sem srečno dospel, predno so se pričeli v Ljubljani žandarski in policijski vpadi v stanovanja naših sodrugov. Aretirali so Zeleznikarja, Tuma, Šturma, Doeja, Hubmeyerja, Krieglja, Breskvarja in mnogo drugih, čijih imen se več ne spominjam. Na kratko, aretirali so ves takozvani radikalni krožek. Kdor je zasledoval znani proces v Celovcu, je, kaj se je zgodilo. V Proletarju je bil opisan v ponatisu knjige Antona Kristana "O delavskem in socialističnem gibanju na Slovenskem".

Ako bi me prijeli, bi se mi zgodilo enako kakor Zeleznikarju ali pa še huje. V Italiji je bilo tiste čase svobode na koše. Svoboda tiska je bila popolna. Pod režimom De Pretisa pa se je začelo v tem oziru slabšati. Uvajali so čedalje strožje odredbe. Ko je prišel na krmljo socialistični renegat Crispi, je bil

v marsičem celo elabši od Bismarcka. Proti socialistom je uvedel brezobzirno gonjo, kar ga je med burzvajizo zelo priljubilo. Vpadi vladnih biričev v stanovanja delavskih agitatorjev so se dogajali ob vsaki uri, posebno še ponoči. Prebrskali so vse. Trikrat sem bil v nevarnosti deportacije in vsakikrat sem se je otel edino s pomočjo dobrega odvetnika.

S. Kriegl, ki je bil v procesu v Celovcu tudi obsojen, je po prestani kazni odpotoval v Ameriko. Pisal mi je, naj otremsem evropski prah s svojih čevljev in pridem za njim v Chicago. Tako sem tudi storil. Dne 28. maja 1904 sem izstopil na postaji v Chicagu iz vlaka, kjer me je čakal s. Kriegl. Odpeljal me je na svoj dom in predstavil soprogi in dvema hčerka. Bil sem pri njem dva meseca. Ko sem dobil delo, sem se preselil v kraj blizu Lincolnovega parka. V delavnici sta bila upošlena tudi dva Nemca, socialistična pp prepričanju, ki sta mi bila na uslugo v vsakem oziru.

Zaradi dolgoletne odsotnosti od Slovencev v Evropi, sem bil temu zelo privajen in mi ni prišlo na misel, da je v tem mestu morda tudi slovenska naselbina. Slovensčine nisem govoril dvajset let. L. 1906 sem se udeležil veselice nemških socialistov v dvorani na ulicama Clark in Erie. Sedeč pri neki mizi, mi udarijo v uho glasovi znane govornice. Napnem posluš. Bile so slovenske besede. Vzradostilo me je. Grem k njim in se jim predstavim. Bili so to Jože Zavertnik, Anton Prežeren, Frank Janežič in Frank Podlipec.

Zavertnik je bil presenečen, ko je začel moje ime. Dasi nisva bila nikdar skupaj, je dejal, da me dobro pozna. Ko so mi povedali, da je v Chicagu že nad tisoč Slovencev, sem se jaz čudil, kajti mislil sem, da sva Kriegl in jaz edina.

"Kje se Slovenci shajajo," sem jih vprašal. Najglaglje in najhitreje se seznanil z njimi v salunu pri Martinu Potokarju ali pa pri John Košičku na Centri, so mi pojasnili. In res sem jih dobil pri njima cele skupine.

Ostati v Chicagu za zmerom me ni mikalo. Hočem videti kaj več Amerike, sem sklenil in odpotoval l. 1910 v Portland, država Oregon. Bil sem sem tam čez leto dni. Vsled "domotožja" po Chicagu in pa vsled urganja firme, za katero sem delal prej, sem se vrnil. Odslej sem bil ves čas v Chicagu do tedaj, ko sem kupil v Dixonu, Ill., farmo in se oženil.

Priznam, da v Chicagu nisem bil aktiven kakor bi moral biti. Ampak socialistično prepričanje mi je v krvi in ko-steh. Kot socialist bom tudi umrl."

Tak je bil Mihael Keber. Kot socialist je umrl, kakor je obljubljal, da bo, in bil je socialist do svojega zadnjega dneva v svojem 86. letu.

Mike Keber mi bo vedno v spominu — ne tak, kakor je bil v agonijah, ko je trpel v boleznih, nego tisti Mike Keber, ki se ni bal ničesar, ki je bil pripravljen tvegati vse, da stori, kar si je ukazal storiti.

In predstavljam si ga v veselju, ki ga je znal le malo-kadar mu je bila dana priložnost. Ni jih bilo malo. Poiskati si jih je znal in prinesel smeh kamor se je prikazal.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

v reviji New Republic z dne 19. aprila. Magazin New Republic je bil sicer že večkrat označen za "sopotniškega", ali ga lahko brez skrbi prečitamo. Avtor pravi v svojem članku: "While in this country I have heard loose talk of a third war against Russia. Do not expect us to take any part in such criminal foolishness, or throw away the friend whom Hitler so foolishly gave us beyond the deserts of our past understanding." Več o tem in raznih novih knjigah v prihodnji številki.

Ruski relief

Joseph Omerza iz Chicaga, kateri je že star prijatelj Rusije, je daroval deset dolarjev za ruski relief. Iskrena hvala.

Z veseljem čitam, kaj se dela po naših naselbinah za ruski relief. Zenske, katere šivajo ali pletejo obleke, nogavice in druge potrebne stvari, in tisti, kateri darujejo ali nabirajo za ta fond, ste lahko v zavesti, da delate za dobro stvar. Za milijone žrtve, katere je položila delavska Rusija na oltar za poraz fašizma, v pomoč onim, ki so v groznem trpljenju in tistih, kateri so po nemških toparjih izgubili vse... Če ste videli tiste strašne slike obesencev, kateri niso hoteli služiti fašistom, uboga raztrgana telesca malih otrok in pogorišča ruskih vasi, katere je zapalila fašistična roka, boste razumeli, čemu se Rusija bori.

Tukaj ni miloščina, dolžnost je, da jim pomagamo!

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

NOVA KNJIZICA, s poljudnimi navodili kako postati AMERISKI DRŽAVLJAN.

Polteg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zedinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniški edinjnih držav in Poedine države.

Cena knjižici je samo 50 centov s poštino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 SO. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI
NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Cut-Backs

Amazing as it may seem, plants are being closed and hundreds of thousands of workers confronted with layoffs at the height of our country's war production drive. These shutdowns and layoffs are called cut-backs. They result from "over-production" — believe it or not — of certain war materials and weapons.

Boosting Salaries And Bonuses

The extent to which the salaries of corporation executives have skyrocketed since Pearl Harbor was revealed by Congressman A. Leonard Allen (Dem., La.), who presented to the House a tabulation by the Securities and Exchange Commission reporting payments to officials of "typical" corporations.

MAY DAY

GERARD, O.—Saturday, May 1st, is MAY DAY!! In normal respects and accounts, May 1st will appear and disappear as any other day. It has an outstanding significance, tho, which demands an attentive ear and an alert eye.

CONTINUED

Darlan is dead—but Darlanism still pollutes the atmosphere of our foreign policy in regard to North Africa. We are bound in common sense and the cause of the United Nations to throw our full weight behind a policy of wiping out the last vestiges of Vichy from North Africa.

THE MARCH OF LABOR

Illustration with text: WILLIAM H. DAVIS, CHAIRMAN OF THE WIRE LABOR BOARD, RECENTLY DISCLOSED THAT EXACTLY 98 OF 1 PERCENT OF TOTAL 1940 DOLLARS IN WIRE INDUSTRY WERE LOST IN JULY, 1942 BECAUSE OF STRIKES!

We Agree With Berle

In a speech at Reading Adolf A. Berle, Assistant Secretary of State, declared that "the idea of a buffer state is as dead as a dodo." We agree but we still want to know why the odor of the corpse hangs so persistently around the corridors of State.

LITTLE LUTHER

"Why, Little Luther wanted to know, 'can't they have an incentive plan so the workers get extra ration coupons and extra dollars to go with them when production goes over the top?'"

REFLECTIONS

By the Editor of the Reading Labor Advocate

Reasoning from the assumption that we work in order to live and rejecting any implication that we live merely to work, and proceeding from the premise that things are produced to be used instead of to be sold for somebody's profit, I just can't arrive at the same conclusions as those voiced by the people who cry to heaven that the government is throwing small business to the wolves.

Another Labor "Smear" Is Nailed

A report by the House Labor Committee should definitely lay on the shelf the campaign of labor-haters to pin on the nation's workers the tag of slackers.

"Jim" Maurer

James H. Maurer, Reading's most distinguished citizen and pioneer Socialist, attained his 79th birthday on April 15. However, if "Jim's" life is measured by deeds alone, he has lived much longer than that.

"BACKBONE OF AMERICAN INDUSTRY"

Following is an interesting little article, captioned "There Must Be No Coal Strike," which appeared in a Pittsburgh daily paper:

FORWARDED

I hear that Farmer Jones' hired man left him. "Yes, he said he couldn't stand the cold." "Why, it's no colder on the farm this year than usual." "No, but he heard over the radio that farm labor was to be frozen this year."